

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در آموزش عالی و ارائه الگوی
بومی برای ایران

**International Models of Educational Entrepreneurship in Higher
Education and a Native Model for Iran**

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۸/۳۰، تاریخ ارزیابی: ۱۴۰۰/۴/۹، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۵/۱۷

Sara Shahidi, Dr.Ali Hosseini Khah,
Dr.Majid Ali Asgari, Dr.Janna
Seikkula_Ieino

سارا شهیدی^۱، دکتر علی حسینی خواه^۲، دکتر مجید
علی عسگری^۳، پروفیسور یانا سیککولا-لینو^۴

Abstract: In today's competitive world, those universities and organization manage to succeed which try to employ their knowledge in action. Therefore, many universities and educational systems have started to shift toward knowledge orientation based on teaching entrepreneurship. The researcher in this study try to investigate and analyze international models of entrepreneurial education in the field of higher education and formulate the pattern of entrepreneurial education elements in the major of entrepreneurship education. This project is done with quality approach to recognize local pattern of educational entrepreneurship, where content analysis is used. the software of Max QDA is used to analyze quality data with data encryption method, offer categories and extraction of relevant topics and expression and interpretation of findings. Therefore, at first 50 international standard models of entrepreneurial education were selected by the researcher and then all key words in the patterns was coded and 735 open source extraction separately were sent for the people who are considered as experts. The amount of Cohen's kappa was calculated by SPSS software. Research finding shows that international patterns of entrepreneurial education could be grouped into three categories of usability, personality-oriented, and subject-oriented. Given the frequency of components, it can be used in designing an indigenous pattern of entrepreneurial training for students in the field of entrepreneurship education.

Keywords: employment, entrepreneurship education, higher education, native models, entrepreneurship centers.

چکیده: در جهان پر از رقابت امروز کشورها، دانشگاه‌ها و سازمان‌هایی موفق هستند که توانا در بهره‌گیری بیشتر از اطلاعات و دانش باشند، به این خاطر بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز تربیتی، دانش‌مداری توسط آموزش‌های کارآفرینی را آغاز نموده‌اند. پژوهشگر در این تحقیق به دنبال شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران در مقطع آموزش عالی و تدوین الگوی بومی ایرانی برای آموزش کارآفرینی می‌باشد. در این مطالعه برای شناسایی عناصر یک الگوی بومی آموزش کارآفرینی از رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون و برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی به روش کدگذاری داده‌ها، دسته بندی مقوله‌ها و استخراج مضامین مربوطه و برای بیان و تفسیر یافته‌ها، از نرم افزار مکس کیو دی ای، استفاده شده است، بنابراین در ابتدا ۵۰ مدل استاندارد خارجی آموزش کارآفرینی و همچنین اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران توسط پژوهشگر شناسایی و انتخاب گردید و سپس تمام کلید واژه‌های درون الگوها و اسناد، کدگذاری باز شدند و ۷۳۵ کد باز استخراجی به صورت مجزا برای متخصصان موضوعی فرستاده شد و با استفاده از نرم افزار ای پی اس اس ۲۳، مقدار کاپای کوهن محاسبه شد. یافته های تحقیق نشان داد که داده‌های حاصل از بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران در سه دسته مضمون های قابلیت‌محور، شخصیت‌محور و درس‌محور دسته بندی شدند که با توجه به نتایج حاصل از اهمیت مولفه‌های پر کاربرد در اسناد مورد بررسی، می‌توان در طراحی الگوی بومی آموزش کارآفرینی برای دانشجویان آموزش عالی استفاده نمود.

کلمات کلیدی: الگوهای آموزش کارآفرینی- اشتغالزایی- آموزش کارآفرینی- الگوی بومی- آموزش عالی- مراکز کارآفرینی

^۱ دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. Sshahidi.ara@gmail.com

^۲ استادیار، گروه آموزشی برنامه ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

H.ali@khu.ac.ir

^۳ دانشیار، گروه آموزشی برنامه ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. aliasgari@khu.ac.ir

^۴ استاد تمام پداگوژی و دانشیار آموزش کارآفرینی دانشکده تعلیم و تربیت، دانشگاه تورکو، فنلاند.

Jaana.seikkula_ieino@utu.fi

مقدمه

در دهه‌های اخیر، کارآفرینی افراد به دلیل اثرات مثبت شده آن بر جامعه، اقتصاد و شهروندان در کشورهای توسعه‌یافته و کشورهای در حال توسعه به طور گسترده‌ای به رسمیت شناخته شده است. بسیاری از محققین به دلیل اهمیت کارآفرینی به عنوان یک منبع نوآوری، توسعه مشاغل کوچک و متوسط، ایجاد فرصت‌های شغلی و ایجاد ثروت برای افراد و جوامع، بر این حوزه متمرکز شده‌اند (الحربی^۱ و همکاران، ۲۰۱۸: ۳). علاقه روزافزون به تحقیقات کارآفرینی و نقش آن در توسعه اقتصادی از طریق نوآوری، اختراعات جدید و فرصت‌های شغلی و احیای اقتصاد غیر فعال با دیگر جنبه‌های اقتصادی همسو است (بوآهما^۲ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۲۴).

با توجه به تاثیر قابل توجه آموزش کارآفرینی در توسعه اقتصادی، دولت‌ها و سیاست‌گذاران بر این باورند که اگر اقدامات لازم و هدفمند برای آموزش کارآفرینی در نظر گرفته شود، اشتغالزایی افزایش خواهد یافت و شرایط بیکاری کنترل خواهد شد (بوآهما و همکاران، ۲۰۲۰: ۶). فاصله‌ای که بین نیازهای بازار کار و آموزش کارآفرینی مدرن وجود دارد، بهبود روش‌های تدریس را ضروری می‌کند. یک فرد فارغ التحصیل از دانشگاه که توسط کارفرما پذیرفته می‌شود باید شایسته، قادر به تفکر مستقل، قدرت تصمیم‌گیری مسئولانه و خلاقانه در زمینه‌های مختلف فعالیت خود باشد. همچنین محیط یادگیری، تاثیر مثبت مستقیم بر قصد کارآفرینانه دارد (زوتو^۳ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱). دانشگاه، کارآفرینی را به عنوان مفهومی تعریف می‌کند و شرایطی را توصیف می‌کند که در آن فرصت‌ها، شیوه‌ها، فرهنگ و محیط را برای تشویق و مشارکت دانشجویان در کارآفرینی را فراهم می‌کند. برای اینکه بتوانیم به صورت هدفمند دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه را متناسب با رشته تحصیلی خود وارد بازار کار بکنیم، مهم‌ترین مسئله، بحث در مورد چگونگی قرار دادن کسب‌وکار و کارآفرینی در طراحی برنامه‌درسی متناسب با رشته تحصیلی دانشجویان است (پوروانا^۴ و ویدیاستوتی^۵، ۲۰۱۷: ۷۲).

بر طبق نظر پوروانا و ویدیاستوتی، بر روی چهار جنبه‌ای که اثر بخشی آموزش کارآفرینی در آموزش عالی را تعیین و تحت تاثیر قرار می‌دهند، تاکید دارند. مرحله اول، طراحی برنامه آموزشی است که در آن موضوعات کارآفرینی بر توسعه ارزش‌های کارآفرینی در میان دانشجویان تاکید دارند. مرحله دوم، روش‌های یادگیری است که روش‌های یادگیری را از

¹ Alharbi

² Boahemaah

³ Zotov

⁴ Purwana

⁵ Widyastuti

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

یادگیری معلم محور به یادگیری دانش آموز محور تغییر می‌دهد. در سومین مرحله مدرسانی هستند که باید یک پارادایم و طرز فکر کارآفرینانه داشته باشند و بتوانند دانشجویان را تشویق به کارآفرینی کنند، حتی برای تبدیل شدن به کارآفرین قوی و در مرحله چهارم ایجاد فضای کارآفرینی است که می‌تواند به چند روش مثل ایجاد نهادها یا سازمان‌های کارآفرینی، روابط خارجی کسب‌وکار دانشگاه برای تبادل دانش، ایجاد واحدهای تجاری یا تعاونی‌های دانشجویی، میزبانی و شرکت در رقابت‌های مختلف دانشجویی و شرکت در سمینارهای مختلف و کارگاه‌ها انجام شود (پوروانا و ویدیاستوتی، ۲۰۱۷: ۷۱).

معمولاً هنگامی که یک کارآفرین تنها به تجربه شخصی تکیه دارد با شکست مواجه می‌شود. با این حال، زمانی هم که تنها به تحصیل و آموزش بدون کسب تجربه بسنده می‌کند باز هم امکان شکست دارد، از این رو، ترکیب آموزش و تجربه کارآفرینی، عنصری کلیدی است که نرخ موفقیت هر کارآفرین را مشخص می‌کند (حسن^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۵۲۸). بنابراین شناسایی وضعیت موجود دانش و نیازهای آموزشی در زمینه کارآفرینی در رشته‌های دانشگاهی برای شروع فرایند بلندمدت آموزش و پرورش کارآفرینی ضرورت دارد. توسعه کارآفرینی در رشته‌های علوم انسانی نیز با توجه به گستردگی این مقوله از علم بسیار مهم می‌باشد. در حقیقت رشته‌های علوم انسانی از کمترین درس‌های کاربردی برخوردارند و مشکلات آنان به این لحاظ بسیار زیاد است (صفری و همکاران، ۱۳۹۱: ۵).

از دید مک مولان و کاهون، دانشگاه می‌تواند و انتظار می‌رود که با تکیه بر رسالت اصلی خود یعنی آموزش و پژوهش، مسیر کاربردی نمودن و بهره‌برداری از قابلیت‌های ایجاد شده در دانش آموختگان را تدارک ببیند و همواره رشد بخش‌های مختلف جامعه را در همه زمینه‌ها عینیت ببخشد. دانشگاه‌ها در ایجاد و دوام جامعه و اقتصاد دانش محور نقش اساسی دارند. از آنجا که جذب دانش آموختگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور در بازار کار منوط به داشتن توانایی‌ها و ویژگی‌هایی است که بخشی از آنها در طول دوران تحصیل در دانشگاه‌ها باید ایجاد شود، نبود تناسب بین نیاز بازار کار و برنامه‌های درسی رشته‌های تحصیلی موجود در دانشگاه‌ها به نظر می‌رسد یکی از مهمترین عواملی است که می‌توان برای موفق نبودن دانش آموختگان در اشتغال به کار در نظر گرفت (مک مولان^۲ و کاهون^۳، ۱۹۷۹: ۴۵۵).

متأسفانه آنچه در دانشگاه‌ها در برنامه درسی به آن توجه نشده، دقت در محتوای آموزشی، مسائل و مشکلات کسب‌وکار در جامعه و انتقال آنها به برنامه‌های آموزشی است. توجه به این موضوع در دانشگاه‌ها برای افزایش اثر بخشی برنامه‌های آموزشی مهم است. آموزش

¹ Hasan

² McMillan

³ Cahoon

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

کارآفرینی می‌تواند درک و تجربه جوانان را بهبود بخشد و سطح خودکارآمدی آنان را افزایش دهد (نگوین^۱ و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۸۹). طبق مطالعات بررسی شده، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که دانشگاه‌های برتر دنیا به این نتیجه دست یافته‌اند که از طریق آموزش‌های کارآفرینی و رسمی دانشگاهی می‌توان کارآفرینی را در بین دانشجویان افزایش داد. به نظر می‌رسد که ضمن بررسی و شناسایی اسناد مربوط به مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران و همچنین بررسی الگوهای جهانی موفق در زمینه آموزش کارآفرینی می‌توان از تجارب موفق آن‌ها در ارائه الگوی بومی آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌های موجود در ایران استفاده نمود.

بیان مساله

رشد و پویایی جامعه در گرو انسان‌های سازنده و خلاق است و تنها زمانی یک جامعه خواهد توانست به رشد و توسعه واقعی برسد که این رشد و توسعه از درون جامعه برخیزد و افراد مسائل را بشکافند، تجزیه و تحلیل کنند، موانع را دریابند و از میان بردارند، راه حل‌ها را ارائه دهند و آنگاه عمل کنند. از این رو اولین گام جهت حرکت به سوی توسعه، شناخت است، شناخت نسبت به آنچه که هست و تعیین فاصله تا آنچه که باید باشد و از همین جاست که نیاز به تحقیق و پژوهش در بخش آموزش عالی بیش از پیش احساس می‌گردد (ملکی پور و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۶۸). پرورش ایده‌های خلاق و کارآفرینی که بتوانند خود را پیوسته با دنیای جدید هماهنگ و سازگار کنند، ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به آنکه که دانشگاه‌ها به عنوان متولیان اصلی تربیت و پرورش منابع انسانی متخصص در جامعه، نقش اساسی دارند، توجه به آموزش کارآفرینی دانشگاهی (آموزش عالی) به توسعه بهتر این امر کمک می‌نمایند.

آموزش کارآفرینی نقش بسزایی را در پیشرفت زندگی فراگیران و به دنبال آن توسعه همه جانبه جوامع ایفا می‌کند. در نظر گرفتن نقش فرهنگی و تجربی برای کارآفرینی به شکل غیر مستقیم از این ایده حمایت می‌کند که کارآفرینی تحت تاثیر اقدامات آموزشی است (آدجی مولا^۲ و اولفان میلای^۳، ۲۰۰۹: ۸۲). سه موضوع مهم در مورد نوآوران و کارآفرینان عبارتند از: دانش، مهارت و نگرش. در اکثر آموزش‌های رسمی، به شکلی جامع و تحلیلی به موضوع اول پرداخته می‌شود؛ به موضوع دوم به شکلی ناقص توجه می‌شود و به راحتی نمی‌توان آن را در سیستم‌های آموزش رسمی دید و به موضوع سوم نیز اصلاً پرداخته نمی‌شود (صفری و همکاران، ۱۳۹۱: ۳). از آنجا که شبکه‌های ارتباطی، بازارهای گوناگون تولید و عرضه خدمات را در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی به یکدیگر وصل ساخته و کلید ورود به این بازارهای جهانی را رقابت-پذیری دانسته‌اند، بدیهی است که در این رقابت جهانی نه تنها کشورها، بلکه کلیه نهادها و افراد

¹ Nguyen

² Adejimoto

³ Olufunmilayo

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

باید دائماً رقابت‌پذیری و سازگاری خود را افزایش دهند (احمد پور، ۱۳۸۱: ۵). موضوع مهمی که لزوم توجه به رقابت و کارآفرینی را سبب شده، معضل بیکاری است که کشور با آن سخت دست به گریبان است، به طوری که به نظر می‌رسد پرورش افراد کارآفرین و تفکر خود اشتغالی به عنوان راه‌حل‌های مقتضی از طرف سیاستگذاران و مدیران اقتصادی مورد توجه قرار گرفته است (بازرگان، ۱۳۸۳). بنابراین بیکاری در بین جوانان به ویژه فارغ التحصیلان به مانعی بر رشد اقتصادی و توسعه برخی کشورها و شهروندان تبدیل شده است (بوآهما و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۲۷). راه چاره این مساله مهم، کارآفرینی دانشجویان و پشتیبانی از آنهاست. (لوو^۱ و همکاران، ۲۰۱۹: ۲۷). از آنجایی که قسمتی از جمعیت بیکار را دانش‌آموختگان آموزش عالی در بر گرفته‌اند، در این پژوهش تلاش می‌شود عوامل مرتبط با ارتقاء آموزش کارآفرینی دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته و از طریق آن مؤلفه‌های پرکاربرد جهانی در آموزش مهارت‌های کارآفرینی شناسایی و در الگوی آموزش کارآفرینی بومی قرار داده شود تا در بهبود این مشکل موثر واقع شود. دستیابی دانشجویان به اطلاعات و دانشی که آنان را در طراحی، ایجاد و مدیریت کسب‌وکار هدایت کند و در برانگیختن سایرین به مشارکت در ریسک‌های کسب‌وکار، مؤثر باشد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (لوو و همکاران، ۲۰۱۹: ۲۸). شناسایی و استخراج عوامل مرتبط با آموزش کارآفرینی می‌تواند به میزان اشتغال، افزایش بهره‌وری و قابلیت‌های دانشجویان کمک کند و از میزان بیکاری دانش‌آموختگان بکاهد.

مسئله اصلی پژوهش این است که با مطالعه و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی (استخراج مؤلفه‌های جهانی مورد نیاز در زمینه مهارت‌افزایی در دانشجویان) و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران و با راهنمایی گرفتن از این الگوها و اسناد، به تدوین الگویی در جهت تقویت و ارتقاء آموزش کارآفرینی برای دانشجویان آموزش عالی اقدام کرد. لذا با انجام این پژوهش، امید می‌رود بتوان به شناسایی مؤلفه‌های مهارت‌افزایی در آموزش کارآفرینی دانشجویان پی برد و با کاربرد این مؤلفه‌ها در الگوی بومی ایرانی آموزش کارآفرینی و استفاده از نتایج آن در ارتقاء آموزش کارآفرینی دانشجویان در آموزش عالی برنامه‌ریزی کرد. این تحقیق در پی آن است که چارچوبی برای ارتقاء آموزش کارآفرینی در آموزش عالی فراهم آورد.

پیشینه پژوهش

بررسی ادبیات در زمینه آموزش کارآفرینی، شواهدی ارائه می‌کند مبنی بر اینکه این برنامه‌ها در تشویق کارآفرینان برای شروع کسب‌وکار و یا بهبود عملکرد کسب‌وکار موفق هستند. سیاستگذاران و برنامه‌ریزان همچنین متقاعد شده‌اند که افزایش سطح کارآفرینی پایدار را می‌توان از طریق آموزش کارآفرینی به دست آورد. با آموزش کارآفرینی رفتار پایدار را می‌توان با اهداف پیش‌بینی کرد و تاثیر مثبتی بر توسعه روحیه کارآفرینی جوانان، قصد آن‌ها برای شروع

¹ Iwu

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو کسب‌وکار، قابلیت استخدام آن‌ها و در نهایت نقش آن‌ها در جامعه دارد (بتاکووا^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۵۷۵).

در یک تعریف ساده از آموزش کارآفرینی، پروجازکوا آن را به عنوان « ایجاد دانش و مهارت در مورد هدف کارآفرینی و به عنوان بخشی از آموزش به رسمیت شناخته شده در سطوح مختلف موسسات آموزشی» تعریف می‌کند (پروجازکوا^۲، ۲۰۱۵: ۲۹). کیرو^۳ اذعان می‌کند که آموزش فقط بر حمایت از توسعه دانش و تفکر تمرکز دارد، در حالی که آموزش کارآفرینی، انسان را از منظر تصمیماتی که می‌گیرد به عنوان یک کل (شامل احساسات، عواطف، ارزشها و علایق) در نظر می‌گیرد. بنابراین تربیت کارآفرین نه تنها نیازمند دانش، بلکه شیوه‌های نوین تفکر، نوع جدیدی از مهارت‌ها و مدل‌های جدیدی از رفتار می‌باشد. همچنین معتقد است که آموزش کارآفرینی باید به رفتار کارآفرینی^۴ منجر شود (کیرو، ۲۰۱۸). بنابراین تغییر تمرکز و نوع نگاه از آموزش کارآفرینی به رفتار کارآفرینی، تأثیر به‌سزایی در نوع رویکردها و شیوه‌های تدریس کارآفرینی به دنبال خواهد داشت (شرفی و همکاران، ۱۳۹۰). در واقع، می‌توان بیان داشت که آموزش کارآفرینی فعالیتی به حساب می‌آید که از آن برای انتقال دانش و اطلاعات مورد نیاز برای راه‌اندازی و اداره کسب‌وکار استفاده می‌شود و افزایش، بهبود و توسعه نگرش‌ها، مهارت‌ها و توانایی‌های افراد غیر کارآفرین را در پی خواهد داشت (ذبیحی و همکاران، ۱۳۸۵).

از نظر بوسما^۵ آموزش کارآفرینی بر سطح گرایش‌ها، فعالیت‌ها و اشتیاق کارآفرینانه افراد تأثیر می‌گذارد و این امر به نوبه خود بر توسعه کسب‌وکارهای جدید در اقتصاد موثر می‌باشد. به هر حال دستیابی به سطوح بالای رشد و تعالی، بدون مجهز شدن به سلاح کارآفرینی مقدور نیست. کارآفرینی نیروی محرکه قطعی پیشرفت جوامع در آینده است. به همین دلیل امروزه شرکت‌ها و نیز دانشجویان آموزش کارآفرینی را به عنوان روش ایده‌آل برای تأمین چالش‌های قرن نوین می‌دانند (بوسما و همکاران، ۲۰۰۸).

آموزش کارآفرینی، توان پوشش دادن به برخی از کاستی‌ها را در نظام آموزشی موجود دارد. نخست، رشد مهارت‌های کارآفرینی لازم در نظام آموزشی، منجر به افزایش تربیت کارآفرینان آینده در کشور می‌شود. در چنین نظام آموزشی، مهارت‌های آموزش داده شده حامی مخاطرات و مبتنی بر آموزش کارآفرینی است که به منظور برانگیختن و تسهیل فعالیت‌های کارآفرینانه طراحی می‌شود و منجر به کاهش نرخ بیکاری، افزایش تأسیس موسسات جدید و

¹ Betáková

² Prochazkova

³ Kyro

⁴ entrepreneurial behavior

⁵ Bosma

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

افزایش اشتغال و کسب و کارهای موجود می‌گردد (مک‌میلان^۱ و لانگ^۲، ۱۹۸۷: ۲۶۷). طرفداران لزوم آموزش کارآفرینی بر این باورند که این آموزش، نقشی حیاتی در رشد اقتصادی جوامع ایجاد می‌کند. پژوهش‌های انجام شده مرتبط با آموزش کارآفرینی حاکی از آن است که آموزش کارآفرینانه با تحت تأثیر قرار دادن نگرش‌های افراد، ایشان را به سمت کارآفرینی سوق می‌دهد و در افراد، توجه و نگرش‌های لازم را در خصوص مطلوبیت اجتماعی و اقتصادی کارآفرینی به عنوان یک گزینه شغلی به وجود می‌آورد (مک‌میلان و لانگ، ۱۹۸۷: ۲۶۷).

با توجه به آنکه که دانشگاه‌ها به عنوان متولیان اصلی تربیت و پرورش منابع انسانی متخصص در جامعه، نقش اساسی دارند، توجه به آموزش کارآفرینی دانشگاهی به توسعه بهتر این امر کمک می‌نمایند. اسکات هدف از آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها را تربیت افرادی می‌داند که بتوانند پس از تکمیل تحصیلات خود افرادی " مؤسس " باشند و کسب و کاری ایجاد نمایند (جونز^۳ ۲۰۰۸: ۱۰۲). به طور کلی هدف اصلی از آموزش کارآفرینی، پرورش فرهنگ کارآفرینانه در جوانان است که تصمیمات حرفه‌ای آن‌ها را به سمت کارآفرینی پیش می‌برد (بوآهما و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۲۴). برای دستیابی به الگوی بومی آموزش کارآفرینی در مقطع آموزش عالی، الگوهای خارجی موفق آموزش کارآفرینی و همچنین اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران مورد بررسی قرار می‌گیرد و پرسش‌های پژوهش مطرح می‌شود.

۱- الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در آموزش عالی کدامند و چه ویژگی‌هایی دارند؟

۲- بر مبنای الگوهای خارجی و اطلاعات مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران، الگوی

بومی آموزش کارآفرینی دارای چه مختصات و ویژگی‌هایی است؟

روش پژوهش

این مطالعه با رویکرد کیفی انجام شده است. برای شناسایی عناصر یک الگوی بومی ایرانی آموزش کارآفرینی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی که حاصل از مطالعات الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران بدست آمده است، از روش کیفی تحلیل مضمون استفاده شده است. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند.

فرایند تحلیل مضمون، زمانی شروع می‌شود که تحلیلگر به دنبال شناخت الگوهایی از معانی و موضوعات در داده‌ها باشد (برون^۴ و کلارک^۵، ۲۰۰۶: ۷۸). برای این منظور برای تجزیه و

¹ McMullan

² Long

³ Jones

⁴ Braun

⁵ Clarke

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

تحلیل داده‌های کیفی به روش کدگذاری داده‌ها، دسته‌بندی مقوله و استخراج مضامین مربوطه (کرسول^۱، ۲۰۰۹)، با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای برای بیان و تفسیر یافته‌ها به کار گرفته شد. سازماندهی و آمادگی داده‌ها، ایجاد کدها با استفاده از اطلاعات و داده‌ها، تهیه و توصیف، بیان یافته‌ها و تفسیر یافته‌ها به عنوان پنج مرحله تحلیل داده‌های کیفی توسط کرسول (۲۰۰۹) پیشنهاد شده است.

یکی از روش‌های تحلیلی مناسب در تحلیل مضمون، تحلیل قالب‌مضامین است. قالب- مضامین در تحقیقاتی به کار می‌رود که تعداد متون و داده‌های آن‌ها زیاد باشد (کینگ^۲، ۱۹۸۸). بنابراین در ابتدا ۵۰ مدل استاندارد خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران، توسط پژوهشگر مطالعه گردید و سپس تمام کلید واژه‌های درون الگوهای استاندارد آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی کدگذاری باز شدند. به طور کلی در این قسمت از مطالعه، پیش‌نویسی از طبقه‌بندی‌های (مقوله‌ها) کدگذاری که با استفاده از مطالعات قبلی بدست آمده بود تهیه شد. طبقه‌بندی‌های تهیه شده از تحقیقات قبلی می‌تواند به یافته‌های تحقیق و مقایسه آن‌ها با تحقیقات قبلی کمک کند (چانگ^۳ و ویلدموث^۴، ۲۰۰۹: ۹۸). کدگذاری‌های انجام شده، مقوله‌ها و مضامین استخراجی برای متخصصان موضوعی ارسال شدند که این افراد بر چگونگی تحقیق کیفی و نیز بر مفاهیم و الگوهای آموزش کارآفرینی تسلط داشتند.

بعد از کدگذاری اولیه، دسته‌بندی مقوله و استخراج مضامین مربوطه با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای^۵ برای بیان و تفسیر یافته‌ها انجام شد. (کرسول، ۲۰۰۹). در صورتی می‌توان ادعا کرد که قالب مضامین، نهایی و تکمیل شده است که اولاً همه داده‌ها کدگذاری شده باشد، ثانیاً حداقل دوبار داده‌های کدگذاری شده مطالعه شود و ثالثاً نظر دو یا چند خیره درباره سلسله مراتب مضامین پرسیده شود (کینگ و هوروکس^۶، ۲۰۱۰: ۱۵۰). افزایش روایی یا قابلیت اعتماد ممکن است منجر به تعمیم نتایج و در نتیجه کیفیت پژوهش شود (زینی و نند نژاد و بیتس^۷، ۲۰۱۸: ۶۹۲). استفاده از کدگذاری مستقل، فرایند رایجی برای ارزیابی و کنترل کیفیت تحلیل‌های مضمون است. در رویکرد پوزیتیویستی به پژوهش‌های کیفی، این امر مشابه

¹ Creswell

² King

³ Zhang

⁴ Wildemuth

⁵ Maxqda

⁶ Horrocks

⁷ Bates

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

محاسبه آماری قابلیت اطمینان درونی است که در تحلیل محتوای کمی یا مشاهده ساختار یافته صورت می‌گیرد (بویاتیز^۱، ۱۹۹۸: ۴).

برای افزایش اعتباربخشی منابع، الگوهای آموزش کارآفرینی، از چهار منطقه جغرافیایی جهان و تمام مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران انتخاب گردید. برای افزایش قابلیت انتقال‌پذیری از نمونه‌گیری هدفمند در انتخاب مناطق جغرافیایی استفاده شد که بتوان الگویی بومی آموزش کارآفرینی متناسب با جامعه هدف را ارائه نمود. برای سنجش پایایی از نظرات گروهی از خبرگان که از دانش کافی درباره ابعاد و جنبه‌های مختلف موضوع تحقیق برخوردارند، استفاده شد. برای سنجش روایی این تحقیق علاوه بر اینکه مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه، با مطالعه مبانی نظری، پیشینه تحقیق، اهداف تحقیق و منبع، انتخاب و تایید شدند، نظرات و رهنمودهای گروهی از خبرگان نیز لحاظ شد و قبل از کدگذاری، جرح و تعدیل نهایی به عمل آمد. بنابراین محقق از متخصصانی که در زمینه آموزش کارآفرینی و آشنایی با کارآفرینی عملی و مفاهیم و مهارت‌های کلیدی کارآفرینی در مقطع آموزش عالی تجربه داشتند، برای ارائه نقطه نظر در خصوص کدگذاری‌ها دعوت بعمل آورد. ضریب توافق بین کدگذاران (ضریب پایایی) نیز برای بررسی میزان توافق کدگذاران محاسبه شد. برای مثال ضریب توافق بین دو داور برای بررسی مقوله‌های استخراجی از نرم افزار (مکس کیو دی ای)، از کلید واژه های ۵۰ طرح آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی محاسبه شد. ۷۳۵ کد باز استخراجی به صورت مجزا برای دو داور که تجارب کافی در زمینه آموزش کارآفرینی داشتند فرستاده شد و با استفاده از نرم افزار اس پی اس ۲۳، مقدار کاپای کوهن محاسبه شد. مطابق با لندیس و کوخ^۲ (۱۹۹۷: ۱۶۷)، مقدار کاپای ۰/۶۵، توافق قابل قبولی را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱- مولفه‌های مضمون قابلیت‌محور - استخراج شده از ۵۰ الگوی خارجی آموزش

کارآفرینی

مولفه‌های مضمون قابلیت‌محور	مولفه‌های مضمون قابلیت‌محور
	الگوی‌های مستخرج از ۵۰ منبع خارجی آموزش کارآفرینی
Nowiński,) 'Haddoud	خودکارآمدی کارآفرینانه - قصد کارآفرینانه - تشخیص فرصت

¹ Boyatzis

² Landis & Koch

مؤلفه‌های مضمون قابلیت‌محور	ماخذ lhob	مؤلفه‌های مضمون قابلیت‌محور
(۲۰۱۹)	کارآفرینانه	
Liu, Gu) (2017 ,Xu,	فناوری - تجربه عملی - درک بازار - مهارت‌های ارتباطی ، مدیریتی و رهبری - همکاری - آگاهی از نوآوری - منابع مالی - بسترهای عملی - آگاهی از بازار - محیط کارآفرینی - ارتقاء ظرفیت نوآوری و خلاقیت - برگزاری دوره‌های کارآفرینی - فعالیت‌های عملی - دانش و فناوری حرفه‌ای - ارائه پشتیبانی تجاری - تبدیل دانش به عمل	الگوی شماره ۲
،Boyle) (۲۰۰۷)	برنامه درسی کارآفرینی - نسخه‌های کارآفرینی - دوره کارآموزی - فرصت - تجربه کارآفرینی	الگوی شماره ۳
Abdul) ' Karima (۲۰۱۶)	کارآفرینان فارغ‌التحصیل - کارآفرینان دانشجو - قصد کارآفرینی - مشاوره کارآفرینی - آگاهی دانشجویان برای کارآفرینی - اشتراک دانش و تجربه - قرار گرفتن در معرض دوره‌ها - شبکه- سازی - شرکت دانشجویان در پروژه کارآفرینی- برنامه جهشی سرمایه‌گذاری - برنامه آگاهی از کارآفرینی - روش‌ها و ابزارهای نوآوری و حل مسئله - آموزش مبتنی بر کارآفرینی - برنامه طرح کسب‌وکار	الگوی شماره ۴
، Streeter) (۲۰۰۳)	دوره‌های آموزش کارآفرینی - واحدهای نظری و عملی تدریس کارآفرینی - یادگیری دانش و مهارت‌های مورد نیاز کارآفرینی - مرکز آموزش کارآفرینی - اساتید کارآفرینی - منابع مالی - مرکز کارآفرینی	الگوی شماره ۵
، Streeter) (۲۰۰۳)	گزینه‌های شغلی کارآفرینی - برنامه‌های آموزش کارآفرینی - دوره‌ها و کلاس‌های کارآفرینی - مرکز کارآفرینی - تامین منابع مالی - اعضای هیئت‌علمی دانشگاه و اساتید کارآفرینی - مدیریت اجرائی - فعالیت‌های توسعه و تحقیق	الگوی شماره ۶
،Unesco) (۲۰۰۴)	فعالیت‌های عملی کارآفرینی - اعتبار علمی اساتید - ترکیب فعالیت‌های آکادمیک و فعالیت‌های عملی - برنامه درسی	الگوی شماره ۷

مؤلفه‌های مضمون قابلیت محور	ماخذ lhob	مؤلفه‌های مضمون قابلیت محور
	دانشگاهی - آموزش عملی دانشجویان	
Fayolle) (۲۰۰۷)	ایجاد دانشگاه کارآفرینی - پشتیبانی از دانشجویان - تیزبینی تجاری - سرمایه‌گذاری تجاری - پروژه کسب‌وکار - برپایی تجارت مستقل و کوچک - آموزش دانش کارآفرینی - آموزش تفکر کارآفرینانه - آموزش طرح کسب‌وکار	الگوی شماره ۸
Pedro) Iizuka, (۲۰۱۷)	خودکارآمدی کارآفرینانه - جامعه‌پذیری - برنامه‌ریزی - رهبری - نوآوری - ریسک‌پذیری - قصد کارآفرینی - محیط دانشگاه	الگوی شماره ۹
Hood, Wu) (۲۰۱۹)	سرمایه‌گذاری کارآفرینانه - برنامه‌ریزی استراتژیک و پیش‌بینی کننده - بازاریابی - پرورش ایده - فرصت - خلاقیت - کارآفرینی عملی	الگوی شماره ۱۰
Liu, Sha) (۲۰۱۹, Wei	مهارت‌های کارآفرینی - آموزش کارآفرینی - تشخیص فرصت کارآفرینانه - نوآوری	الگوی شماره ۱۱
Hou, Su,) (۲۰۱۹, Lu	قصد کارآفرینانه - خودکارآمدی کارآفرینانه - انگیزه کارآفرینانه - آموزش کارآفرینانه	الگوی شماره ۱۲
Binti Ismail) (۲۰۱۷,	قصد کارآفرینی - یادگیری نظری و عملی کارآفرینانه - رویکردهای آموزشی - رفتار برنامه ریزی شده	الگوی شماره ۱۳
Sternberg) Stuetzer, (۲۰۱۶)	آموزش کارآفرینی - امکان‌سنجی - برنامه پیش‌بینی کننده - قصد کارآفرینی - رفتار کارآفرینانه	الگوی شماره ۱۳
Penaluna) (۲۰۱۵)	خلاقیت - اعتمادبه‌نفس - مرکز کنترل درونی - ارزیابی برنامه کارآفرینی - توسعه کسب‌وکار - به روز رسانی اطلاعات مربیان - حفظ خلاقیت ذاتی در ذهن جوانان - به روزرسانی پروژه‌ها	الگوی شماره ۱۴
Sullivan) (۲۰۰۰)	کشف ایده‌های جدید - شبکه کارآفرینی - ایجاد همکاری - حل مشکلات در حال تجربه - آینده‌نگری - برنامه درسی - ابتکار عمل - برقراری ارتباطات - جستجوی فرصت‌ها - ارائه ایده‌ها - تبدیل ایده‌ها - تولید محصولات یا خدمات با ارزش - منطقه کارآفرینی - شرکت‌های کارآفرینی - کارگاه‌های کارآفرینی - آموزش معلمان - رهبری مشارکتی و تحول‌گرا	الگوی شماره ۱۵
Moica,) Socaciu, (۲۰۱۲)	انگیزه کارآفرینانه - آموزش کارآفرینانه - خودکارآمدی کارآفرینانه - قصد کارآفرینانه	الگوی شماره ۱۶

مؤلفه‌های مضمون قابلیت محور	ماخذ lhob	مؤلفه‌های مضمون قابلیت محور
Kjeldsen) Faergemann, , Blenker, (۲۰۰۸)	تعامل فنی - پشتیبانی از نوآوری - شرکت‌های کسب و کار - تعامل مالی - تعامل اجتماعی - پیوند به سیستم‌های نوآوری بین المللی - ملی - منطقه‌ای - تولید دانش - انتقال دانش - کاربرد دانش - توجه به نیازهای افراد	الگوی شماره ۱۷
(Huda) (۲۰۲۰)	رفتار سازمانی - بهبود هوشیاری و توانایی کنار آمدن با فرصت‌ها - کارآفرینی عملی - دانشگاه کارآفرین - تغییر و رشد جامعه	الگوی شماره ۱۸
(Fayolle) (۲۰۰۷)	انگیزه‌های کارآفرینانه - تشکیل تیم - رشد مهارت‌های تفکر خلاق - کارآموزی در زمینه کارآفرینی - تاثیر سیاستگذاران برنامه - توسعه طرح تجاری - نمایشگاه توسعه کارآفرینی - مکانیسم بازخورد - ثبت سوابق، پیگیری و پشتیبانی در آینده	الگوی شماره ۱۹

جدول شماره ۲- مؤلفه‌های مضمون شخصیت محور - استخراج شده از ۵۰ الگوی خارجی

آموزش کارآفرینی

مؤلفه‌های مضمون شخصیت محور	ماخذ	مؤلفه‌های مضمون شخصیت محور
	مؤلفه‌های استخراج شده و کدگذاری شده	الگوی های مستخرج از ۵۰ منبع خارجی آموزش کارآفرینی
Purwana ,) .Widyastuti (۲۰۱۷)	انگیزه‌های لازم برای کسب و کار - تفکر - پیشرفت مرحله به مرحله تا به عمل - محدود سازی ریسک - کارآفرینی عملی - مشارکت یادگیرندگان کنجکاو - ایده ها و مفاهیم جدید- آموزش کارآفرینی - محیط مناسب آموزش کارآفرینی - توسعه اعتماد به نفس - مقاومت و سختکوشی - سازگاری - ارزش آفرینی از طریق تحقیق و افزایش سطوح خودکارآمدی - تشکیل تیم	الگوی شماره ۱
(Pedro ۲۰۱۷ lizuka, Moraes)	نظم فکری کارآفرینانه در مدرسان - تمرین در کارآفرینی - تجربه کردن - کارآفرینی عملی - سواد مالی - مالکیت کسب و کار - خلاقیت - نوآوری - تعهد- مهارت‌های بازاریابی - تدوین برنامه کسب و کار - حل مشکلات - ریسک کردن - رهبری- پیشرفت- اعتماد به نفس - تصمیم مناسب -	الگوی شماره ۲

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

مولفه های مضمون شخصیت محور	ماخذ	مولفه های مضمون شخصیت محور
	رفتار کارآفرینانه- جو دانشگاهی آکادمیک- مراکز رشد - رقابت - تشکیل تیم- هیات مرکزی یا کمیته هدایت شده - گسترش فعالیت‌های توسعه‌ای جانبی- بنیاد تامین بودجه‌های گوناگون- کانون تشویق کارآفرینی دانشگاهی - تلفیق فرهنگ کارآفرینی -	
Mosbah) Alharbi, Almahdi, (۲۰۱۸.	نوآوری- خودکارآمدی- جامعه‌پذیری - برنامه‌ریزی - رهبری - ریسک- پذیری- نگرش کارآفرینانه- قصد کارآفرینانه- محیط دانشگاهی	الگوی شماره ۳
.Fayolle) (۲۰۰۷	نگرش به سمت رفتار کارآفرینی - هنجار ذهنی - مرکز کنترل درونی- هدف کارآفرینی - رفتار کارآفرینانه	الگوی شماره ۴
.Fayolle) (۲۰۰۷	رشد ذهنی ویژگی‌های کارآفرینی - هوش هیجانی - یادگیری احساسی، عاطفی و شناختی - دانش ضمنی - استراتژی شهودی - مدیریت جامع - چشم انداز و احساس - ارزش‌های کارآفرینی - قدرت اعتماد سازی - طراحی و توسعه سازمان کارآفرینی - مدیریت کارآفرینی در زمینه‌های مختلف - ارزیابی ایده‌ها	الگوی شماره ۵
Ras, ۲۰۰۷.(Pretorius)	دوره کارآموزی - فرصت‌های کسب‌وکار - تیم‌سازی - برنامه تجاری - ایجاد تعهد - رهبری - فرصت - تحمل ایهام- در معرض خطر عدم اطمینان - خلاقیت - اعتماد به نفس- توانایی انطباق - انگیزه برتری نداشتن - بازاریابی - سرمایه گذاری - محیط کارآفرینی- کارآفرینی عملی - استراتژی - دانش و مهارت‌های کسب‌وکار- کارگروهی - شبیه‌سازی - حل مساله	الگوی شماره ۶
) Rodríguez- Ariza Montes- Merino, Fernández- Pérez, , Galicia, (۲۰۱۹	هنجارهای ذهنی - شایستگی‌های عاطفی - نگرش - خودکارآمدی - قصد کارآفرینانه - هوش هیجانی - نگرش کارآفرینانه	الگوی شماره ۷
Chen, Li,) Wang, Liu, (۲۰۲۰. Li	مطلوبیت شرایط - امکان‌پذیری ایده - آموزش کارآفرینی - ریسک در نظر گرفته شده- قصد کارآفرینی	الگوی شماره ۸
Othman,)	احساس مثبت فرد کارآفرین - آموزش کارآفرینی - بهره برداری از	الگوی شماره ۹

مؤلفه های مضمون شخصیت محور	ماخذ	مؤلفه های مضمون شخصیت محور
Juhdi , Othman, (۲۰۲۰)	فرصتهای کسب و کار - اثر مستقیم احساسات فرد- اثر غیر مستقیم احساسات فرد	
Sánchez Sahuquillo, (۲۰۱۲،	داشتن انگیزه کارآفرینانه - نیاز به موفقیت - نیاز به استقلال - داشتن انگیزه‌های اقتصادی - هدف کارآفرینانه	الگوی شماره ۱۰
HUANG-) .SAAD (۲۰۱۷	داشتن انگیزه کارآفرینانه- هوش هیجانی- نگرش کارآفرینانه - تیم‌سازی - اعتماد به نفس- مرکز کنترل درونی	الگوی شماره ۱۱
Hytti,) .O'Gorman (۲۰۰۴	اعتماد به نفس (دارائی شخصی)- تحمل ریسک - انگیزه داشتن - تجربه مدیریتی و رهبری - تجارب شناختی تیم	الگوی شماره ۱۲
,Hasan, Hatidja, Rasyid, Nurjanna, Walenta, Tahir, Haeruddin (۲۰۲۰)	قصد کارآفرینی- تمایل به شروع کسب‌وکار- شهامت در خطرپذیری- خودکارآمدی- اعتماد به نفس- سازگاری- شناخت فرصت‌های شغلی- ارزیابی فرصت‌ها- نحوه راه اندازی فرصت‌ها	الگوی شماره ۱۳
, Pomegbe) Kofi Dogbe (۲۰۲۰،	قصد کارآفرینانه - نگرش نسبت به رفتار- انگیزه کارآفرینیانه - تامین منبع کارآفرینی - مرکز کنترل درونی	الگوی شماره ۱۴
(2020 Betáková, Havierniko vá, Okřęglicka, Mynarzova, Magda)	نگرش کارآفرینانه داشتن - مرکز کنترل درونی - نیاز به موفقیت - پیش قدم بودن - ریسک‌پذیری - خودکارآمدی	الگوی شماره ۱۵
Ali) Abdullah, Mahmoud, , Garba, (۲۰۲۰	نگرش کارآفرینانه داشتن- هنجارهای ذهنی فرد - مرکز کنترل درونی - قصد کارآفرینی	الگوی شماره ۱۶
Pedro)	احساس مثبت فرد - نگرش کارآفرینانه- تشکیل تیم و شبکه‌سازی -	الگوی شماره ۱۷

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

مؤلفه های مضمون شخصیت محور	ماخذ	مؤلفه های مضمون شخصیت محور
lizuka, , Moraes, (۲۰۱۷)	خلاقیت- توانایی انطباق - اعتماد به نفس	

جدول شماره ۳- مؤلفه های مضمون درس محور - استخراج شده از ۵۰ الگوی خارجی آموزش کارآفرینی

مؤلفه های مضمون درس محور	ماخذ	مؤلفه های مضمون درس محور
	مؤلفه های استخراج شده و کدگذاری شده	الگوهای مستخرج از ۵۰ منبع خارجی آموزش کارآفرینی
(Hynes) (۱۹۹۶)	اهداف برنامه درسی کارآفرینی - محتوای آموزش - روش آموزش - مبانی دانش قبلی - انگیزش - شخصیت - نیازها- علایق - استقلال - تجربه کاری - ارزش ها- نگرش ها - آموزش ایجاد مهارت - سخنرانی ها - مباحث گروهی - مطالعات موردی- ارائه ها- حل کردن مشکل - شبیه سازی - کار تیمی- طوفان مغزی - هدف گذاری شخصی - برنامه ریزی شغلی - خوداشتغالی- مهارت های تجزیه و تحلیل بازار- قدرت تصمیم گیری - دانش بهبود یافته- گزینه های شغلی گسترده تر- چشم انداز شغلی بدون ساختار	الگوی شماره ۱
(Hytti , , O'Gorman (۲۰۰۴)	اهداف تدریس - محتوای تدریس - یادگیری مفهوم کارآفرینی- یادگیری فرآیند کارآفرینی - یادگیری کارآفرین شدن- کارآفرینی عملی - منابع کارآفرینی - نحوه شروع یک کسب و کار کوچک سودآور - ایجاد ارزش در سازمان ها و حرفه های موجود توسعه و ارتقاء مهارت - منابع کارآفرینی	الگوی شماره ۲
(Čapienė , , Ragauskaitė (۲۰۱۷, è	برنامه های دانشگاهی - مرکزی برای توسعه کارآفرینی - سمینارها - آموزش - سخنرانی ها - رویدادها - کنفرانس ها- ایده کسب و کار- رقابت- های پروژه اجتماعی - تمرین آموزش- اقدام کارآفرینانه - برنامه کسب و کار - نظارت - پشتیبانی	الگوی شماره ۳
(Ras , , Pretorius (۲۰۰۷)	تجربه قبلی - استفاده از برنامه کسب و کار - تفکر تقویت شده - رویکردهای مورد استفاده برای انتقال دانش و مهارت ها- مهارت های کسب و کار- خلاقیت و شناسایی نوآوری فرصت ها- تفسیر الگوهای نقش-	الگوی شماره ۴

مؤلفه های مضمون درس محور	ماخذ	مؤلفه های مضمون درس محور
	فراهم آوردن فرصت برای تحمل ریسک و ابهام و انگیزه خلاقیت برای برتری- تمایل به موفقیت و نیاز به بهبود انگیزه برای رسیدن به برتری به خاطره خود- کارآفرینی عملی	
، Ndofirepi) (۲۰۲۰)	تاثیر آموزش کارآفرینی - نیاز به موفقیت- هدف کارآفرینانه - تهیه طرح کسب و کار	الگوی شماره ۵
Binti Ismail) (۲۰۱۷،	محتوی خاص کسب و کار - دانش چگونگی انجام کارها بدون منع- آگاهی از تناسب شخصی با حرفه کارآفرینی _ انجام تحقیقات بازار- محصولات و خدمات بازاریابی - شناخت و اقدام به فرصت های شغلی- ایجاد یک برنامه تجاری- تدوین استراتژی شناسایی ریسک - تعیین اولویت ها (تعیین هدف) و تمرکز روی اهداف - تعریف و برقراری ارتباط بینایی رهبری - ایجاد انگیزه برای دیگران - یادگیری فعال - سازگاری با شرایط جدید - مقابله با عدم اطمینان - داشتن روحیه کارآفرینی - اشتیاق برای کارآفرینی - خودکارآمدی - تعهد کارآفرینی - اعتماد به نفس- عزت نفس- نیاز به موفقیت	الگوی شماره ۶
Wilson) (۲۰۰۸،	در بعد استراتژی (اهداف کارآفرینی - سیاست های کارآفرینی - تعبیه استراتژیک) در بعد تامین منابع (تخصیص بودجه - تولید درآمد - نوع بودجه) در بعد زیر ساخت آموزشی (رویکردها - قرارهای کارآفرینی - تحقیق در کارآفرینی - ساختارهای متضادی) در بعد آموزش و یادگیری (دوره های آموزشی - برنامه درسی - روش های تدریس - فعالیت های فوق برنامه) در بعد ارتباط (فارغ التحصیلان - پیوند با ذینفعان - مشارکت جوامع) در بعد توسعه (ارزیابی - بهبود کاربرد محور - توسعه منابع انسانی)	الگوی شماره ۷
Han, Xie) (۲۰۲۰، Liu,	محیط تدریس - اساتید - آموزش مدیریت - آموزش دانشجو محور - روش تدریس - منابع تدریس	الگوی شماره ۸
Fayolle) (۲۰۱۳،	نقش های مربوط به مربیان و شرکت کنندگان - آموزش در زمینه کارآفرینی - سطح آموزش - مخاطبان آموزش - اهداف آموزش - دانش لازم- محتوای آموزش - ارزیابی از آموزش - روش های تدریس	الگوی شماره ۹
، Be chard) (۱۹۹۴	محتوای برنامه آموزش کارآفرینی - مهارت های مورد نیازی که فرد باید کسب کند - سطح یادگیری - نگرش ها، ارزش ها، انگیزه ها - دانش و درک تئوریک - ریسک پذیری حساب شده - مهارت های فنی تکنیکی کسب و کار - توانایی ارتباطات میان فردی و توسعه روابط شبکه ای - ابعاد مختلف فرآیند کارآفرینی	الگوی شماره ۱۰

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

مؤلفه های مضمون درس محور	ماخذ	مؤلفه های مضمون درس محور
Kintonova) Prasolov, ۲۰۲۰, Zotov, (نقش دانشجو - نقش اساتید - فعالیتهای مقدماتی کارآفرینی - آموزش معلمان - توسعه رشته با در نظر گرفتن انگیزه‌های حرفه‌ای، علایق، نیازهای دانشجویان - آماده‌سازی - میانه روی در آموزش - کار عملی در گروه‌های کوچک - ارائه پروژه	الگوی شماره ۱۱
Abdullah) (۲۰۲۰،	بعد رویکردهای آموزش (سخنرانی - مطالعه موردی - قرار گرفتن در معرض کارآفرینی - نمایشگاه ارائه شفاهی ایده - بازی‌ها و مسابقات در جهت ترغیب دانشجو - بحث شبیه سازی / بازی نقش - بحث گروهی - تهیه برنامه طرح کسب و کار) - بعد تسهیل (پژوهش - قرار گرفتن در معرض تجارت - ادراک کارآفرینانه) - بعد محتوای دانش (مفهوم کارآفرینی - نقش مشوق دولت - آیین‌نامه‌ها - منابع سرمایه - خدمات پشتیبانی - تحقیقات بازار - برنامه کسب و کار - استارت‌آپ خیابانی) - بعد مهارت () ارتباطات - سازماندهی - رهبری - تصمیم گیری - تشخیص فرصت - شبکه سازی - مدیریت زمان - مدیریت استرس) - بعد ویژگی‌های شخصیتی کارآفرین (نیاز به موفقیت - مرکز کنترل دورنی - خلاقیت و نوآوری - ریسک‌پذیری - اعتماد به نفس - چشم انداز).	الگوی شماره ۱۲
) Mackinnon Hjeltnes, , Hansson, Stamatis (۲۰۱۵،	یادگیری برای توسعه دوره - برنامه‌ریزی و نوآوری در تجارت - برای ارزیابی و بهبود مهارت‌های موجود در کارآفرینی، از مدل تجاری کسب و کار استفاده کنید - تشکیل شبکه یادگیری رشد شخصی - نوآوری‌ها و تحقیقات بالقوه جالب - طرح تجاری با استفاده از بوم کسب و کار تهیه کنید - کار در تیم‌ها - یادگیری خود هدایت شده	الگوی شماره ۱۳
Alshebami) Samad, Alyoussef, . Raza, (۲۰۲۱	رشد کیفیت آموزش کارآفرینی - نیت و اهداف آموزش کارآفرینی	الگوی شماره ۱۴

یافته‌ها

برای شناسایی عناصر یک الگوی بومی آموزش کارآفرینی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی که حاصل از مطالعات الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران بدست آمده است، در شکل شماره ۱- نمایی کلی از مضمون‌های استخراج

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو
شده از ۵۰ الگوی خارجی آموزش کارآفرینی و مولفه‌های زیر مجموعه این مضمون‌ها، برای پاسخ
به پرسش های پژوهش ارائه گردیده است.
پرسش ۱- الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در آموزش عالی کدامند و چه ویژگی‌هایی
دارند؟

الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی مورد بررسی در این پژوهش در سه دسته مضمون‌های
قابلیت‌محور، مضمون‌های شخصیت محور و مضمون‌های درس‌محور دسته بندی شدند، که این
مضمون‌ها دارای مولفه‌های کاربردی می‌باشند که با توجه به فراوانی کاربرد این مولفه‌ها در ۵۰
مدل خارجی مورد بررسی، می‌توان از این مولفه‌های پر کاربرد در طراحی الگوی بومی آموزش
کارآفرینی دانشجویان استفاده نمود. اسناد مورد بررسی بر اساس وسعت منطقه جغرافیایی در ۴
منطقه جغرافیایی دسته‌بندی شدند. تعداد ۲۲ مقاله و سند در قاره اروپا، تعداد ۱۶ مقاله در قاره
آسیا، تعداد ۷ مقاله در قاره آمریکا و تعداد ۵ مقاله در قاره آفریقا مورد بررسی قرار گرفت. پس از
بررسی ۵۰ مدل استاندارد خارجی آموزش کارآفرینی، تمام کلید واژه‌های درون الگوهای
استاندارد آموزش کارآفرینی کدگذاری باز شدند و ۷۳۵ کد باز استخراجی به صورت مجزا برای
متخصصان موضوعی که تجارب کافی در زمینه آموزش کارآفرینی داشتند فرستاده شد و با
استفاده از نرم افزار اس پی اس اس ۲۳، مقدار کاپای کوهن محاسبه شد.

مطابق با لندیس و کوخ^۱ (۱۹۹۷: ۱۷۲)، مقدار کاپای ۶۵٪. توافق قابل قبولی را نشان می-
دهد. عوامل استخراجی مورد توافق از تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، در مطالعه کیفی
به کار گرفته شدند. تحلیل مسیر برای کشف روابط بین کدهای پر کاربرد در الگوهای خارجی
آموزش کارآفرینی استفاده شد، که برای ارائه یک الگوی کاربردی بومی آموزش کارآفرینی در
آموزش عالی به کار رفت. همانطور که در شکل شماره ۱ نشان داده شده است مولفه‌های مورد
بررسی در سه سطح ۱- مهارت‌های فردی (توانمندسازی شخصی)، سطح ۲- مهارت‌های
عمومی (توانمندسازی محیط کار) و سطح ۳- مهارت‌های تخصصی دانشگاهی (توانمندسازی
شغلی در آموزش عالی) دسته‌بندی شدند. تقسیم بندی سطوح آموزش کارآفرینی به کاربرده
شده در این پژوهش با استفاده از مدل پیشنهادی مهارت های مورد نیاز دانشجویان (امیر
ارجمندی، ۱۳۹۸: ۲۲) اتخاذ شده است.

(موفه‌های مورد نیاز در آموزش کارآفرینی برای دانشجویان آموزش عالی)

شکل شماره ۱- چارچوب مفهومی تحقیق (الگوی بومی آموزش کارآفرینی)

پرسش ۲- بر مبنای الگوهای خارجی و اطلاعات مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران، الگوی بومی آموزش کارآفرینی دارای چه مختصات و ویژگی‌هایی است؟

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

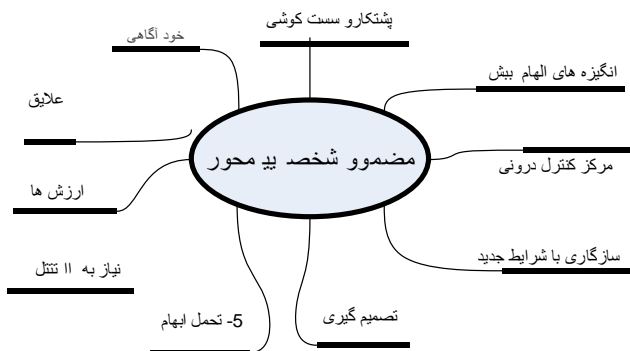
داده‌های متنی حاصل از الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران کدگذاری اولیه شدند. کدهای اولیه دسته‌بندی شده و بعد از پایش دوباره، مضمون‌های اصلی استخراج شدند. این مضمون‌ها شامل مقوله‌های درسی، مقوله‌های شخصیت-محور و مقوله‌های قابلیت‌محور می باشند. کدهای استخراجی در مصاحبه‌هایی که با متخصصان موضوعی برقرار می شد، مورد بحث قرار می‌گرفتند. در سطح ۱- مهارت‌های فردی دانشجویان (توانمندسازی شخصی)، مولفه‌های پرکاربرد استخراج شده از نرم افزار مکس کیو دی ای که بالاترین فراوانی را به خود اختصاص داده بودند، قرار گرفتند. در سطح ۲- مهارت های عمومی دانشجویان (توانمندسازی محیط کار)، مولفه‌های استخراج شده از نرم افزار مکس کیو دی ای که بالاترین فراوانی را داشتند، در نمودار جای گرفتند و در سطح ۳ - مهارت‌های تخصصی دانشگاهی دانشجویان (توانمندسازی شغلی در آموزش عالی)، مولفه‌های استخراج یافته از نرم افزار مکس کیو دی ای که بالاترین فراوانی را داشتند، در نمودار جای گرفتند.

همانطور که در شکل شماره ۲ نشان داده شده است، پس از شناسایی و بررسی الگوهای جهانی آموزش کارآفرینی، پر تکرارترین کدهای استخراج شده از الگوها، با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای ۲۰۲۰ مشخص شد، که با توجه به نمایش سایز قلم کدهای استخراج شده می توان به اهمیت مولفه های استخراج شده از الگوها پی برد.

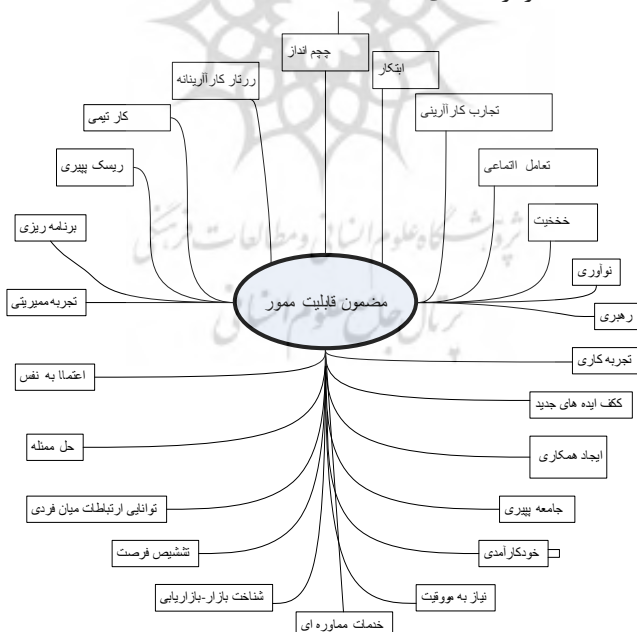
مهارت‌های فردی، مهارت‌هایی است که دانشجویان در راستای توسعه فردی، کسب مهارت‌های زندگی و سایر توانمندی‌های اجتماعی کسب می نمایند (امیر ارجمندی، ۱۳۹۸: ۲۵).

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

در بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی، مضمون شخصیت محور با پرتکرارترین مولفه های انگیزه های الهام بخش، مرکز کنترل درونی، سازگاری با شرایط جدید، تصمیم گیری، تحمل ابهام، نیاز به استقلال، ارزش ها، علائق، خودآگاهی و پشتکار و سخت کوشی در شکل شماره ۳ نمایش داده شده است.

مهارت های عمومی، مهارتهایی که به دانشجویان و دانش آموزان کمک می کند که بتوانند در یک محیط کار واقعی به عنوان فردی موثر و مفید مسئولیت های محوله شان را ساماندهی و اجرا نمایند (امیر ارجمندی، ۱۳۹۸: ۲۵).

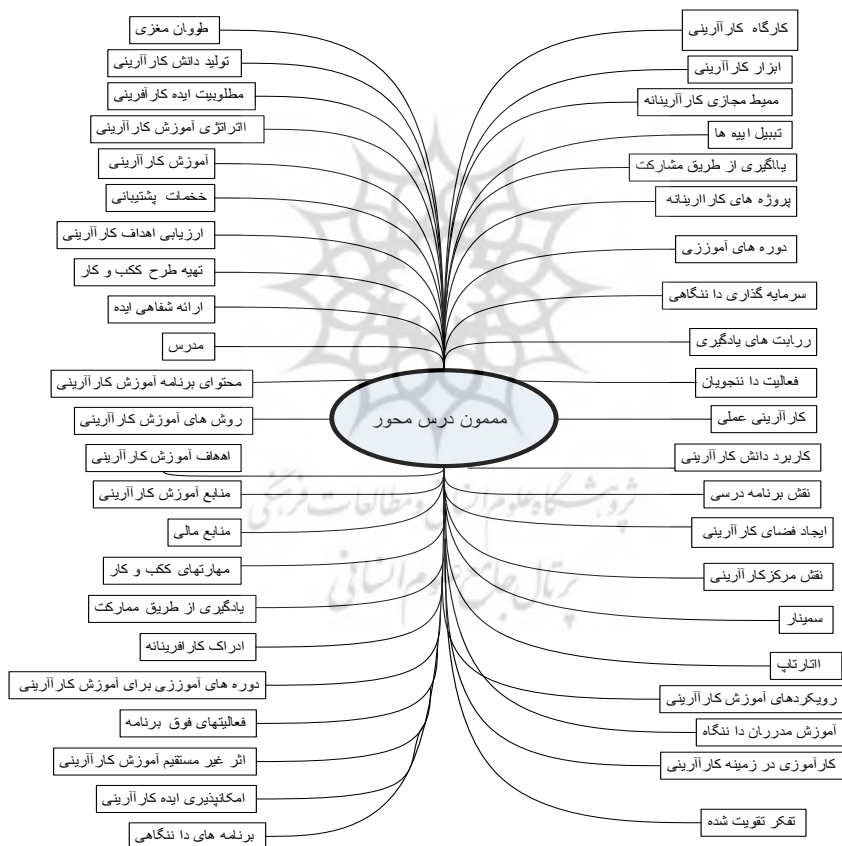

شکل شماره ۴- مضمون قابلیت محور

سارا شهیدی ، دکتر علی حسینی خواه ، دکتر مجید علی عسگری ، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

در بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی، مضمون قابلیت‌محور با تکرارترین مولفه- های ابتکار، تجارب کارآفرینی، تعامل اجتماعی، خلاقیت، نوآوری، رهبری، تجربه‌کاری، کشف ایده‌های جدید، ایجاد همکاری، جامعه‌پذیری، خودکارآمدی، نیاز به موفقیت، خدمات مشاوره‌ای، شناخت بازار- بازاریابی، تشخیص فرصت، توانایی ارتباطات میان فردی، حل‌مسئله، اعتماد به نفس، تجربه مدیریتی، برنامه‌ریزی، ریسک‌پذیری، کار تیمی، رفتار کارآفرینانه، چشم انداز در شکل شماره ۴ نمایش داده شده است.

مهارت‌های دانشی، این نوع مهارت‌ها بیشتر دانشی و معطوف به رشته خاص علمی است. اینگونه در نظر گرفته می‌شود که دانشجو علاوه بر فرا گرفتن دروس نظری، در راستای کاربردی کردن آن و به کارگیری مطالب دانشی آموخته شده رشته خود اقدام می‌کند (امیر ارجمندی، ۱۳۹۸: ۲۵).

شکل شماره ۵ - مضمون درس محور

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

در بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی، مضمون درس محور با پرتکرارترین مولفه- های محیط مجازی کارآفرینانه، تبدیل ایده ها، یادگیری از طریق مشارکت، پروژه های کارآفرینانه، دوره‌های آموزشی، سرمایه‌گذاری دانشگاهی، رقابت‌های یادگیری، فعالیت دانشجویان، کارآفرینی عملی، کاربرد دانش کارآفرینی، نقش برنامه درسی، ایجاد فضای کارآفرینی، نقش مرکز کارآفرینی، رویکردهای آموزش کارآفرینی، تفکر تقویت شده، سمینار، برنامه‌های دانشگاهی، منابع آموزش کارآفرینی، اهداف آموزش کارآفرینی، روش‌های آموزش کارآفرینی، محتوای برنامه آموزش کارآفرینی، مدرس، ارائه شفاهی ایده، تهیه طرح کسب‌وکار، ارزیابی اهداف کارآفرینی، خدمات پشتیبانی، آموزش کارآفرینی، منابع مالی، مهارت‌های کسب‌و- کار، یادگیری از طریق مشارکت، ادراک کارآفرینانه، استراتژی آموزش کارآفرینی، فعالیت‌های فوق برنامه، اثر غیر مستقیم آموزش کارآفرینی، مطلوبیت ایده کارآفرینی، امکان‌پذیری ایده کارآفرینی، ابزار کارآفرینی، کارگاه کارآفرینی، تولید دانش کارآفرینی، طوفان مغزی، کارآموزی در زمینه کارآفرینی، استارت‌آپ، برنامه‌های دانشگاهی و آموزش مدرسان دانشگاه در شکل شماره ۵ نمایش داده شده است

نتیجه‌گیری

مطالعه‌ای کیفی برای ارائه پیشنهادها در خصوص استفاده کاربردی از الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و بومی سازی این مدل ها برای دانشجویان آموزش عالی انجام شد. عوامل استخراجی از تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده در مطالعه کیفی به کار رفتند. تحلیل مسیر برای کشف روابط بین کدهای پرکاربرد در الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی استفاده شد و برای ارائه یک الگوی کاربردی بومی آموزش کارآفرینی در آموزش عالی به کار رفت.

یافته‌های این تحقیق نشان داد که الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی که با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای تحلیل محتوا و بررسی شده در سه دسته مضمون‌های قابلیت‌محور، شخصیت‌محور و درس‌محور دسته‌بندی شدند، که این مضمون‌ها دارای مولفه‌های کاربردی می باشند که با توجه به فراوانی کاربرد این مولفه‌ها در ۵۰ الگوی خارجی مورد بررسی، می‌توان از این مولفه‌های پر کاربرد در طراحی برنامه درسی آموزش کارآفرینی دانشجویان استفاده نمود. الگوهای جهانی آموزش کارآفرینی مبتنی بر قابلیت در مقاله مورفی^۱ و خود^۲ (۲۰۱۹)، مولفه‌های ۱- تاثیر الگوهای نقش فرد، ۲- نگرش کارآفرینی و ۳- خودکارآمدی کارآفرینی را بررسی می- کند. این سه عامل را در جهت تقویت آموزش کارآفرینی برای دانشجویان دانشگاه موثر می‌دانند و به مریبان آموزش کارآفرینی توصیه می‌کنند تا به طور همزمان این سه بعد را در فرآیند

^۱ Murphy

^۲ Hood

سارا شهیدی، دکتر علی حسینی خواه، دکتر مجید علی عسگری، پروفیسور یانا سیکولا-لینو اشتغال دانشجویان خود پرورش دهند و به تاثیر مثبت ترکیب مولفه‌های خودکارآمدی بالا با مولفه نگرش مثبت در کارآفرینی فرد اشاره دارد.

لیو^۱، خو^۲، گو^۳ (۲۰۱۷) از بررسی ۳ الگوی SSE، TIE و NSE در آموزش کارآفرینی، مدل جدید آموزش کارآفرینی STI را مطرح می‌کنند که مبتنی بر دانش موضوعی و ترکیبی از آموزش کارآفرینی و یادگیری حرفه‌ای است و به عبارتی به خلاصه سه الگوی آموزش کارآفرینی دانشگاه آکسفورد، کمبریج و بابسون مطرح شده در مطالعه خود می‌پردازد. با توجه به بیان مشکلات و چالش‌های هر سه دانشگاه مبنی بر کمبود فن آوری در آموزش‌های دانشگاهی و نبود تجربه عملی و عدم همکاری و آگاهی و نوآوری دانشجویان، به ارائه راه حل‌هایی مانند آماده سازی بسترهای عملی از سوی دانشگاه برای آموزش کارآفرینی به دانشجویان و همچنین آگاهی از بازار کار و فراهم آوردن فضایی برای ایجاد خلاقیت و ظرفیت نوآوری در دانشگاه می‌پردازد؛ که این عوامل با مولفه‌هایی که از الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی استخراج شده است، همسویی دارد.

در مطالعه بویل^۴ (۲۰۰۷) به اهمیت مولفه‌های دوره‌های آموزشی، فرصت‌های آموزشی که در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد و تجربه‌هایی که در حین کار عملی بدست می‌آورد و در نهایت ساختن یک فرد کارآفرین می‌پردازد. نتایج حاصل از این مطالعه که به اهمیت کار عملی دانشجویان در آموزش بهتر و اشتغال افراد توجه شده است و قابل ذکر است در الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی به این مولفه با ۲۲ فراوانی توجه شده است. کریم^۵ (۲۰۱۶) در مقاله خود به اهمیت شرکت دانشجویان در دوره‌های کارآموزی اشاره دارد، که در طی آن نه تنها دانشجویان در معرض فعالیت‌های فنی، مهارتی قرار می‌گیرند، بلکه در معرض فعالیت‌های تجاری و کارآفرینی به صورت عملی قرار می‌گیرند. نتایج این مطالعه با مولفه‌های الگوهای مورد بررسی آموزش کارآفرینی هماهنگی دارد.

استریتر^۶ (۲۰۰۳) در مدل معرفی شده در مطالعه خود به اهمیت گذراندن واحدهای عملی در دانشگاه در کنار گذراندن واحدهای نظری توجه دارد و عنوان نموده که دانشجویان باید در معرض گذراندن واحدهای عملی و کسب مهارت و قابلیت‌های کارآفرینی قرار بگیرند. همانطور

¹ Liu

⁴ Xu

³ Gu

⁴ Boyle

⁵ Karim

⁶ Streeter

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

که کریم (۲۰۱۶) به اهمیت مولفه تجربه و کار عملی دانشجویان در آموزش موثرتر کارآفرینی اشاره کرده است. آندرسیک (۲۰۰۴) سه مدل پیشنهادی را ارائه می‌کند که از طریق آن‌ها می‌توان آموزش‌های عملی کارآفرینی را به برنامه عادی دانشگاه‌ها وارد ساخت. این مدل‌ها عبارتند از : ۱. مدل تلفیقی با تکیه بر دانشگاه ۲. مدل مستقل از دانشگاه ۳. مدل دوسویه با تکیه بر دانشگاه که در این مدل‌ها، تمام فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده برای دانشجویان را زیر یک چتر آکادمیک، یکپارچه می‌سازد. این مدل روش‌های بسیاری در مورد فعالیت‌های عملی و مهارتی دانشگاه برای تقویت مهارت‌های آموزش کارآفرینی برای اشتغال دانشجویان ارائه می‌نماید.

فایول^۱ (۲۰۰۷) در کتاب راهنمای تحقیق در آموزش کارآفرینی به مدل غالب کارآفرینی، در جهت انتقال اطلاعات و آموزش مهارت‌های کارآفرینی و استفاده و به کارگیری از تمام ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود در دانشجویان می‌پردازد و در مدل آموزش کارآفرینی به آموزش و رشد ویژگی‌ها و مهارت‌هایی که در ایجاد ذهنیت و نگرش کارآفرینانه دانشجویان وجود دارد تاکید می‌شود. همانطور که در الگوهای مورد بررسی در این تحقیق، توجه به ایجاد مولفه نگرش و انگیزه کارآفرینی در دانشجویان با بیشترین فراوانی و ۲۳ بار تکرار مورد توجه قرار گرفته است. موراس^۲ (۲۰۱۸) به تشریح و ارائه مدل مفهومی مبتنی بر رابطه بین خودکارآمدی، ویژگی‌های شخصیتی افراد و تمایل به کارآفرینی می‌پردازد.

مورفی (۲۰۱۹) در الگوی آموزش کارآفرینی خود به عناصر کلیدی و ویژگی‌های شخصیتی افراد و تقویت ایده‌ها و استفاده از فرصت‌های موجود برای حل مشکل اجتماعی اشاره دارد و توضیح می‌دهد که هیچ شکل استانداردی از خلاقیت و ارتباطات و دیگر ویژگی‌های شخصیتی وجود ندارد که اثر یکسانی بر روی عملکرد کارآفرینی داشته باشد و رفتارها و مولفه‌های شخصیتی و ویژگی‌های رفتاری در طول زمان متفاوت عمل می‌کنند. هدی^۳ (۲۰۲۰) در مطالعه خود به بررسی مشکلات آموزش کارآفرینی سنتی در دانشگاه‌های سطح سوم اشاره دارد و برای رفع این مشکل ۹ مرحله را به عنوان مراحل آموزش مدل عملی کارآفرینی تشریح می‌کند که عبارتند از، در نظر گرفتن انگیزه‌ها و قابلیت‌های دانشجویان در فرآیند تحصیل که این مولفه با ۲۳ فراوانی در ۵۰ الگوی آموزش کارآفرینی مورد بررسی در تحقیق حاضر مورد توجه قرار گرفته است. تشکیل تیم توسط دانشجویان متناسب با قابلیت‌ها و مهارت‌های موجود در دانشجویان، این مولفه با ۱۶ فراوانی از مولفه‌های تاثیرگذار در عملکرد بهتر آموزش کارآفرینی در

¹ Fayolle

⁵ Moraes

³ Huda

سارا شهیدی، دکتر علی حسینی خواه، دکتر مجید علی عسگری، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

دانشجویان عمل می‌کند. رشد مهارت‌های تفکر خلاق، کارآموزی در زمینه آموزش‌های آموخته شده کارآفرینی، حمایت از طرح‌ها و پروژه‌ها توسط سیستم آموزشی، توسعه طرح تجاری کسب-وکار، به مرحله ظهور قرار دادن ایده‌های کارآفرینی و فضاهای آموزشی مناسب جهت رشد ایده و کسب‌وکار، بررسی طرح‌ها و مشارکت صاحب‌نظران حوزه در جهت دریافت درست اطلاعات تکمیلی برای دانشجویان، ثبت و استفاده از ایده‌های کارآفرینی و پیگیری مسائل و مشکلات موجود در طرح‌های دانشجویی و پشتیبانی از دانشجویان در برنامه‌های آینده دانشگاه در این مطالعه مورد توجه قرار گرفته است.

وی^۱ و همکاران (۲۰۱۹) به نقش مهم و تاثیر گذار مهارت فرصت‌شناسی در آموزش کاربردی کارآفرینی اشاره دارند و عنوان می‌کنند شناخت فرصت‌های کارآفرینانه، نقش پیوسته ای را در تاثیر عملکرد بیشتر آموزش کارآفرینی و همچنین متاثر از آن بر روی نوآوری دانشجویان ایفا می‌کند. همانطور که در مبحث بیان یافته‌ها ارائه گردید، توجه به مولفه فرصت با ۲۰ فراوانی از مولفه‌های تاثیرگذار در افزایش کارآفرینی و ایجاد اشتغال در دانشجویان می‌باشد. طبق نظر هو^۲ و همکاران (۲۰۱۹) با اینکه قصد کارآفرینی دانشجویان دانشگاه از دیدگاه‌های مختلف مورد مطالعه قرار گرفته است، نتایج هنوز همگرا نیستند براساس تئوری احساس، نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده (TPB) و نظریه شناختی کارآفرینی و همچنین درک موقعیت‌های خاص دانشجویان دانشگاه، در این مطالعه نشان می‌دهد که اشتیاق کارآفرینانه، الگوهای نقش مهارت-های افراد و آموزش کارآفرینی می‌تواند اثرات متفاوتی بر قصد کارآفرینانه داشته باشد؛ بعلاوه، خودکارآمدی کارآفرینانه نقش واسطه‌ای مهمی ایفا می‌کند. یافته‌های این تحقیق به ارائه شواهد تجربی برای تدوین سیاست‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه و کمک به افزایش اثربخشی آموزش کارآفرینی کمک می‌کند.

اسماعیل^۳ (۲۰۱۷) در این رساله به بررسی رویکردهای مختلف آموزش کارآفرینی می-پردازد و نتایج نشان می‌دهد که مهارت‌های ذهنی و یادگیری این مهارت‌ها واسطه رابطه بین آموزش و پرورش کارآفرینی در دانشجویان می‌شود. پنالونا^۴ (۲۰۱۵) به حفظ و پرورش مهارت و قابلیت‌های ذهنی و خلاقیت ذاتی در دانشجویان از طریق ایجاد چالش‌ها و پروژه‌های عملی، یادگیری به صورت عملی در مورد مسائل دنیای واقعی و تجارت و جامعه و یادگیری متناسب با

¹ Wei

² Hou

³ Ismail

⁴Penaluna

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

زمینه تشکیل خلاقیت و در انتها آموزش مربیان و مدیریت دانشجویان در کاربرد بهتر فرصت-هایی که در پیرامون آنها وجود دارد، تاکید دارد که همه این عوامل به اثربخشی آموزش های برنامه ریزی شده کارآفرینی کمک می کند. دیویدسن^۱ (۲۰۱۴) در ارتباط با عملکرد آموزش کارآفرینی، چندین صلاحیت را که در دانشجویان تقویت می شود را عنوان نموده است که عبارتند از، منجر به ابتکار عمل دانشجو می شود، دانشجو در زمینه های مختلف ارتباط برقرار می کند، شناخت فرصت ها، ارائه ایده، پذیرش خطر و مسئولیت و اینکه آموزش کارآفرینی، ایده ها را تبدیل به عمل می کند. در بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی، مولفه های ابتکار عمل با ۱۸ فراوانی مورد توجه قرار گرفته است.

مویکا^۲ و همکاران (۲۰۱۲) همانند مقالات پیشین بر نقش موثر آموزش کارآفرینی در رشد جامعه و نوآوری در افراد تاکید می کنند. همچنین این آموزش ها تعامل هایی که را در ارتباط دانشگاه با جامعه و مردم به وجود می آورد و باعث فرایند جذب و کاربرد دانش و انتشار و انتقال دانش و مهارت و در انتها نوآوری و تولید دانش را رقم می زند. نتایج نقطه نظرات بلنکر^۳ و همکاران (۲۰۱۳) نشان از این دارد که سیستم آموزش در سطح دانشگاه در حال حاضر قادر به توسعه انگیزه، توانایی ها و مهارت های لازم در رابطه با نوآوری و کارآفرینی نیست. در عوض، آموزش کارآفرینی به روش های یادگیری، فرآیندهای آموزشی و چارچوب های آموزشی نیاز دارد که برای دریافت نتایج بهتر، دانشگاه ها در حال حاضر باید به صورت موازی ارتباط بین آموزش کارآفرینی و محیط دانشگاه را برای رشد و اشتغال دانشجویان در نظر بگیرند.

با توجه به بررسی مقالات و مدل های جهانی آموزش کارآفرینی که در دسته الگوهای "قابلیت محور" قرار گرفته اند، می توان به مولفه های ۱- تجربه کاری (کار عملی)، کشف ایده های جدید، ایجاد همکاری، خودکارآمدی، نیاز به موفقیت، خدمات مشاوره ای، شناخت بازار، تشخیص فرصت، حل مسئله، اعتماد به نفس، تجربه مدیریتی، رهبری، نوآوری، توانایی ارتباطات میان فردی، برنامه ریزی، ریسک پذیری، کار تیمی، خلاقیت، رفتار کارآفرینانه، تعامل اجتماعی، تجارب کارآفرینی، ابتکار، جامعه پذیری، چشم انداز و سازماندهی در ارائه الگوی بومی متناسب با نیازهای دانشجویان آموزش عالی اشاره کرد.

¹ Davidsen

² Moica

³ Blenker

در بخش بررسی الگوهای آموزش کارآفرینی مبتنی بر شخصیت، در مطالعه پوروانا^۱ و ویدیاستوتی^۲ (۲۰۱۷) به بررسی ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان در بخش یادگیری‌های آکادمیک می‌پردازد. نویسنده در پژوهش مورد بررسی به ویژگی‌های شخصیتی خلاقیت، نوآوری، تعهد به کار، اعتماد به نفس، پیشرفت و ریسک‌کردن و رهبری اشاره دارد که عنوان می‌کند چگونه می‌توان در پوشش یادگیری‌های برنامه‌ریزی شده در سرفصل برنامه درسی دانشگاه‌ها و همچنین یادگیری‌های خارج از برنامه درسی، ویژگی‌های شخصیتی در افراد را شکل داد و تقویت کرد. موراس^۳ و همکاران (۲۰۱۸) در این مدل به تاثیراتی که ویژگی‌های کارآفرینی افراد و محیط دانشگاهی در قصد کارآفرینانه دانشجویان دارد، اشاره دارد و بیشترین تاکید نویسنده بر خود کارآمدی و ریسک‌پذیری فرد است که منجر به نگرش کارآفرینانه می‌شود، همانطور که در تحقیقات مشابه قبلی توصیف شد و در شکل شماره ۲ نشان داده شد، یک رابطه مثبت بین ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان و انگیزه برای کارآفرین شدن وجود دارد. لازم به ذکر است که در بررسی فراوانی مولفه‌های حاصل از نتایج تحقیق نشان داده شد، انگیزه‌ها و ویژگی‌های شخصیتی افراد با ۲۳ تکرار و بیشترین فراوانی از مولفه‌های تاثیرگذار در برنامه‌های آموزش کارآفرینی و از عوامل اساسی اشتغال دانشجویان مورد نظر بوده است.

در مطالعه الحربی و همکاران (۲۰۱۸) با استفاده از نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده (TPB)

با هدف بررسی تاثیر برنامه‌های آموزش کارآفرینی بر مقاصد کارآفرینانه دانشجویان برای انتخاب‌های شغلی در عربستان سعودی انجام شده است. متغیرهای وابسته رفتار کارآفرینی در این پژوهش شامل نگرش به سمت رفتار کارآفرینی، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده است که دانشجویان را به سوی هدف کارآفرین شدن و خود اشتغالی هدایت می‌کند و در نهایت انتخاب شغل را برای فرد ایجاد می‌کند و در انتهای مدل ارائه شده در این پژوهش فرد را وادار به شروع کسب و کار می‌کند. این مطالعه حوزه مطالعات قبلی را برای بررسی نقش آموزش کارآفرینی و پیامدهای این آموزش بر رفتار و تمایلات کارآفرینی دانشجویان توسعه می‌دهد. در نهایت با استفاده از این مدل، توسعه نگرش‌های کارآفرینانه و رفتارهای کارآفرینانه می‌تواند از طریق آموزش کارآفرینی تسهیل شود. مولفه‌های زیر مجموعه مضمون نگرش‌محور در این پژوهش، با مولفه‌های انگیزه‌های درونی فرد کارآفرین و مرکز کنترل درونی فرد برای کارآفرین

¹ Purwana

² Widyastuti

³ Moraes

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

شدن، با بیشترین فراوانی در الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی تکرار شده است و داده ها با نتایج بدست آمده از مدل مطابقت دارد مطابقت دارد.

راس^۱ و همکاران (۲۰۰۷) یک مدل آموزش و یادگیری کارآفرینی را برای سیستم آموزش عالی نامیبیان طراحی کردند که در آن به ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان مانند (تعهد، رهبری، تحمل ابهام، اعتماد به نفس و غیره) و همچنین محیط دانشگاه که افراد در کنار تقویت ویژگی‌های شخصیتی و رشد دانش و مهارت‌های کسب و کار، مضامین موفقیت کارآفرینانه و رویکردهای یادگیری شغلی را فرا می‌گیرند و باعث اشتغال دانشجویان در دانشگاه نامیبیان می‌شوند، اشاره دارد. فرناندز^۲ و همکاران (۲۰۱۹) تاثیر هنجارهای ذهنی، نگرش کارآفرینانه و خودکارآمدی دانشجویان را بر قصد به کارآفرینی مورد بررسی قرار دادند. بر اساس نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده، هوش هیجانی بر اساس عوامل عقلانی مانند هنجارهای ذهنی، نگرش کارآفرینانه و خودکارآمدی به عنوان پیش‌بینی کننده‌های اصلی در تغییر رفتار دانشجویان برای قصد به کارآفرینی هستند و در طیف گسترده‌ای از زمینه‌ها به کار گرفته شده‌اند.

در مطالعه چن^۳ و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تاثیر آموزش کارآفرینی، بر قصد آغاز کسب و کار از زوایای مطلوبیت، امکان‌پذیری و ریسک ادراک شده می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که هم مطلوب بودن و هم امکان‌سنجی، رابطه بین آموزش کارآفرینی و قصد کارآفرینانه را منعطف می‌کند و در ارتباط با امکان‌پذیری آموزش کارآفرینی و ریسک در نظر گرفته شده، احتمال به قصد کارآفرینی و اشتغالزایی دانشجویان بیشتر می‌شود. عثمان^۴ و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تاثیر نگرش‌ها و احساس‌های مثبت فرد در شرایط محیط کارآفرینی که قرار دارد، می‌پردازد و یادآور می‌شود آموزش کارآفرینی که متناسب با نگرش‌های فرد ارائه می‌شود، منجر به بهره‌وری از فرصت‌های کسب‌وکاری که فرد در پیش رو دارد، می‌شود. باربا سانچز^۵ (۲۰۱۸) در ارتباط با انگیزه‌های کارآفرینانه افراد مانند نیاز به موفقیت، نیاز به استقلال و انگیزه‌های اقتصادی اشاره می‌کند که اگر در مسیر مناسب با آموزش کارآفرینی قرار بگیرد، منجر به تحقق هدف کارآفرینانه و اشتغال افراد می‌شود.

¹ Ras

² Fernández

³ Chen

⁴ Othma

⁵ Barba-Sánchez

هوانگ^۱ و سلیس^۲ (۲۰۱۷) در مدل خود به طراحی اکوسیستم کارآفرینی دانشگاهی پرداخته است که به تاثیر جو کارآفرینی سازمانی (ساختارها و سیاست‌های داخلی دانشگاه، برنامه‌ها، خط‌مشی‌ها و شیوه‌های طراحی برنامه درسی دانشگاهی) و همچنین فرهنگ کارآفرینی دانشجویی (تجربه کلاس درس کارآفرینی) اشاره دارد که پیوند عوامل ذکر شده منجر به افزایش فرصت‌های کارآفرینی دانشجویان شده است و بر دانش و مهارت رفتاری افراد تاثیر می‌گذارد. حسن و همکاران (۲۰۲۰) چارچوب مفهومی رابطه بین آموزش کارآفرینی، خودکارآمدی و قصد کارآفرینی را طراحی نمودند که در این مدل به ارتباط بین آموزش کارآفرینی همراه با شناخت فرصت‌ها، ارزیابی فرصت‌ها و بررسی ویژگی‌های شخصیتی افراد و تقویت اعتماد به نفس و سازگاری دانشجویان با شرایط موجود در محیط پرداختند که در نهایت منجر به تمایل به شروع کسب و کار در دانشجویان می‌شود.

بواهما (۲۰۲۰) همانند اکثریت پژوهش‌های بررسی شده درخصوص تاثیر آموزش کارآفرینی در اشتغال دانشجویان بحث می‌کند. بواهما به بررسی ارتباط بین آموزش کارآفرینی و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان (نگرش دانشجویان نسبت به رفتار کارآفرینانه، انگیزه کارآفرینانه دانشجویان و کنترل رفتار درک شده دانشجویان) می‌پردازد و در انتهای مدل پیشنهادی، به ارتباط بین عوامل تاثیر گذار اشاره دارد. در مدل بواهما اشاره شده است که آموزش کارآفرینی مناسب با ویژگی‌های شخصیتی افراد منجر به قصد کارآفرینانه و ایجاد اشتغال در افراد می‌شود. در مطالعه صورت گرفته از الگوهای خارجی و استخراج و بررسی مولفه‌های مضمون شخصیت‌محور، بیشترین فراوانی و ارتباط با نتایج حاصل از داده‌های نظری حاصل از اسناد مراکز کارآفرینی به دست آمد.

بتاکوا^۳ و همکاران (۲۰۲۰) و مسعود احمد^۴ (۲۰۲۰) در مدل ارائه شده به تاثیر ویژگی‌های شخصیتی افراد (نگرش، کنترل رفتاری، نیاز به موفقیت، ریسک‌پذیری، پیش‌قدم بودن و خودکارآمدی) بر آموزش کارآفرینی که دریافت می‌کنند و در نهایت منجر به ایجاد تمایل به راه اندازی کسب و کار می‌شود، اشاره دارند. در بخش بررسی مولفه‌های الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی مبتنی بر مضمون‌محور، هاینس^۵ (۱۹۹۶)، با ارائه مدل فرآیندی بیان می‌دارد که برای دستیابی به اهداف هرگونه برنامه درسی کارآفرینی، باید اهداف دقیقی برای دانش، مهارت و

¹ Huang

² Celis

³ Betáková

⁴ Mahmoud Ahmad

⁵ Hynes

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

یادگیری تنظیم شده باشد و باید بین مفاهیم "چه چیز را یادگرفتن" و "با چه کسی یادگرفتن" تمایز قائل باشد. ارتباط بینابینی بین داده‌های دانشجویان (انگیزش، شخصیت، نیازها و علایق و استقلال)، محتوای آموزشی و روش آموزشی وجود دارد که در نتیجه این مدل فرآیندی به حل مشکلات اشتغال دانشجویان، گزینه‌های شغلی گسترده‌تر، چشم‌انداز شغلی بدون ساختار، دانش بهبود یافته، قدرت تصمیم‌گیری، ارتباط موثر و قدرت ریسک‌پذیری در افراد اشاره دارد.

در مدل آموزش کارآفرینی هیت^۱ و گورمن^۲ (۲۰۰۴) اهداف و محتوای تدریس کارآفرینی بیان شده است که در هدف تدریس به یادگیری مفهوم کارآفرینی، یادگیری فرآیند کارآفرینی و یادگیری کارآفرین شدن و در بخش محتوا، عملی که فرد کارآفرین انجام می‌دهد، توسعه و ارتقاء مهارت در فرد و نحوه شروع یک کسب و کار کوچک و سود آور را شرح می‌دهد. در مدل آموزش کارآفرینی کاپین^۳ (۲۰۱۷) در ابتدای مدل به برنامه‌های دانشگاهی و زمینه‌هایی که دانشگاه برای توسعه کارآفرینی دانشجویان فراهم می‌آورد، اشاره دارد و توسط روش‌های آموزشی معرفی شده در مرحله دوم آموزش، دانشجویان را به رقابت با یکدیگر و ارائه ایده‌های خلاقانه و فعالیت به صورت عملی ترغیب می‌کند و در انتها برنامه‌های کسب و کار توسط دانشجویان تهیه می‌شود و دانشگاه نقش نظارت بر پروژه و پشتیبانی از پروژه را به عهده دارد.

در مدل مفهومی ندوفیری^۴ (۲۰۲۰) تاثیر آموزش کارآفرینی بر انگیزه و ویژگی‌های شخصی افراد بررسی می‌شود و از بین سه ویژگی نیاز به موفقیت، ریسک‌پذیری و مرکز کنترل درونی، نیاز به موفقیت تاثیر بسزایی دارد در بررسی آموزش کارآفرینی و هدفی که از آموزش کارآفرینی حاصل می‌شود. اسماعیل^۵ (۲۰۱۷) در رساله دکتری خود به بررسی رویکردهای تربیتی آموزش کارآفرینی می‌پردازد. عواملی مانند نتایج یادگیری که از طریق آموزش کارآفرینی حاصل می‌شود و در نتیجه در دانشجویان تغییرات نگرشی به وجود می‌آید و همچنین نگرش دانشجویان به سمت شغل و اشتغالزایی، کنترل ادراک شده بر حرفه کارآفرینی و پذیرش اجتماعی شغل که تمام عوامل ذکر شده قصد کارآفرینانه افراد را برای اشتغال ارتقاء می‌بخشند.

نیراس^۶ و پویری^۱ (۲۰۰۸) در سند نظر سنجی کمیسیون اروپا به شش بعد آموزش کارآفرینی اشاره دارد. در این سند به تاثیر آموزش کارآفرینی بر عناصر موجود در ابعاد فردی

1 Hytti

3 Gorman

3 Čapienė

4 Ndofirepi

5 Ismail

6 NIRAS

سارا شهیدی، دکتر علی حسینی خواه، دکتر مجید علی عسگری، پروفسور یانا سیکولا-لینو

دانشجویان توجه شده است. که این ابعاد، چارچوب کلی برای آموزش کارآفرینی را نشان می-دهند که می توان آنها را در هنگام انجام مطالعات معیار در آموزش کارآفرینی اعمال کرد. این شش بعد شامل استراتژی، منابع، زیرساخت، آموزش و یادگیری، ارتباطات و توسعه است که این ابعاد با مولفه های مستخرج از الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی همخوانی دارد و این شش بعد با بیشترین فراوانی در بیشتر مدل های آموزش کارآفرینی ذکر شده در این پژوهش، عنوان شده و همخوانی دارد. فایول^۲ (۲۰۱۸) در مورد راه های تقویت آموزش کارآفرینی صحبت می کند و اینکه چطور می توانیم با آموزش مبانی نظری و مفهومی قوی در پیشبرد اشتغالزایی افراد تلاش نماییم و نقش های مربوط به مربیان و شرکت کنندگان کدامند و در نهایت مدرسان کارآفرینی همچنین باید عمیقاً به عنوان محققان و مربیان، موضع انتقادی تری نسبت به موضعی که اغلب به کار گرفته شده است، اتخاذ کنند.

زوتوف^۳ (۲۰۲۰) نتایج این مطالعه امکان ایجاد الگویی از اثر بخشی مطالعات موردی در آموزش کارآفرینی را فراهم می کند. در این مدل به نقش مدرس در کمک به دانشجو برای آماده سازی و توسعه عوامل کارآفرینی در رشته های مربوطه با در نظر گرفتن انگیزه های حرفه ای، علایق، نیازها و اهداف دانشجویان و دخالت مستقیم دانشجویان در فرآیند عملی کسب و کار اشاره دارد. که ضمن در نظر گرفتن این عوامل، به تاثیر اساسی نقش نظارت مدرس در ارتقاء فعالیت های کارآفرینی و اشتغالزایی افراد منجر می شود.

عبداله^۴ (۲۰۲۰) هدف از این مطالعه ارزیابی دوره های توسعه کارآفرینی ارائه شده در سطح کارشناسی در دانشگاه های دولتی و خصوصی مختلف در بنگلادش از نظر اهداف و سهم آنها در توسعه ویژگی های کارآفرینانه، ایجاد مهارت ها و دانش کارآفرینانه در بین دانشجویان است. در نتایج تحقیق مشخص شده است دوره های کارآفرینی که در سطوح مختلف دانشگاهی در بنگلادش ارائه می شوند، هماهنگ با هدف آموزش کارآفرینی در مفهوم واقعی کلمه اجرا می شوند. در مدل آموزش کارآفرینی که عبدالله ارائه داده است به ۵ عامل در تقویت آموزش کارآفرینی توجه شده است که عبارت است از: ۱- رویکردهای تدریس که عبارتند از سخنرانی، مطالعه موردی، قرار گرفتن دانشجویان در معرض کارآفرینی، نمایشگاه ارائه شفاهی ایده کسب و کار، بازاها و مسابقات، بحث شبیه سازی، کار تیمی در تهیه برنامه تجاری و تسهیل

¹ PÖYRY

² Fayolle

³ Zotov

⁴ Abdullah

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

در ارائه آموزش کارآفرینانه، ۲- قرار گرفتن در معرض تجارب عملی ۳- مشوق های دولت، آیین نامه‌ها، منابع سرمایه، خدمات پشتیبانی، تحقیقات بازار، برنامه کسب و کار، استارت‌آپ‌ها. ۴- مهارت‌های ضروری برای فراگیری آموزش: ارتباطات، سازماندهی، رهبری، تصمیم‌گیری، تشخیص فرصت، شبکه‌سازی، مدیریت زمان و مدیریت استرس. ۵- توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان: نیاز به موفقیت، مرکز کنترل دورنی، خلاقیت و نوآوری ریسک‌پذیری و اعتماد به نفس، که تمام مولفه‌های اشاره شده در مدل‌های آموزش کارآفرینی خارجی با فراوانی بسیار تکرار شده است و مورد توجه قرار گرفته است.

در مدل آموزش کارآفرینی ارائه داده شده توسط رضا^۱ و همکاران (۲۰۲۱) به بحث در مورد آموزشی می‌پردازد که منجر به ارتقاء کیفیت در آموزش کارآفرینی شود. برای رسیدن به این مهم در نظر گرفتن نیت و انگیزه‌های درونی افراد در رسیدن به اهداف کارآفرینی مانند ویژگی‌های شخصیتی نیاز به موفقیت، مرکز کنترل دورنی و تمایل به ریسک‌پذیری دانشجویان را در نظر می‌گیرد. که تمام این موارد فرد را برای اشتغالزایی ترغیب می‌نماید. تمام مولفه‌های ذکر شده با نتایج پژوهش‌های مطالعه شده همخوانی دارد و با فراوانی چشمگیری در مدل‌های ذکر شده ارائه گردیده است. در نتیجه نهایی و با در نظر گرفتن تمام مولفه‌های اتخاذ شده از مدل-های خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران می‌توان پی برد که برای تدارک دوره‌ها و برنامه‌های آموزش کارآفرینی برای دانشجویان و طراحی سرفصل برنامه درسی کارآفرینی برای دانشجویان، توجه بیشتر به مولفه‌های نگرشی و در نظر گرفتن ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان امری بسیار مهم و تاثیرگذار در رسیدن به نتایج موثر و قابل قبول در آموزش کارآفرینی می‌باشد.

با توجه به ارائه الگوی بومی ایرانی آموزش کارآفرینی در مقطع آموزش عالی که حاصل از مولفه‌های تاثیرگذار و پرتکرار از بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی و اسناد مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های تهران بدست آمده، مولفه‌ها نشان از آن دارد که نتایج حاصل از الگو، در سطح یک، در جهت تقویت مهارت‌های فردی و توانمندسازی شخصی دانشجویان، توجه به مولفه‌های انگیزه‌های الهام‌بخش، که با بالاترین فراوانی در مولفه‌های الگو نشان داده شده است، با برنامه‌ریزی مناسب و قرار دادن این مولفه در برنامه و دوره‌های آموزشی دانشگاه، باعث ترغیب دانشجو برای داشتن انگیزه‌های لازم جهت خود اشتغالی در آموزش عالی می‌شود و همچنین توجه به مولفه مرکز کنترل دورنی در فرد که در اکثریت الگوهای خارجی برای تقویت مهارت کنترل فرد بر خود، به این مولفه اشاره شده است. مولفه‌های بعدی تاثیرگذار در الگوی بومی

¹ Raza

سارا شهیدی، دکتر علی حسینی خواه، دکتر مجید علی عسگری، پروفیسور یانا سیکولا-لینو

حاصل از مولفه‌های سطح یک الگو می‌توان به مولفه‌های سازگاری با شرایط جدید، قدرت تصمیم‌گیری، تحمل ابهام، توجه به استقلال دانشجوی، توجه به علایق و احساسات درونی و توجه به آگاهی‌ها و پیش زمینه قبلی دانشجوی و توجه به سختکوشی و پشتکار دانشجوی، در تهیه دوره‌ها و برنامه‌هایی که توسط سیاستگذاران و برنامه‌ریزان آموزشی که با تدوین محتوای لازم برای تقویت مهارت‌های فردی در دانشجویان فعالیت می‌کنند، مد نظر قرار گرفته بشود.

در سطح دو الگوی بومی آموزش کارآفرینی به مهارت‌های عمومی و توانمندسازی دانشجویان در محیط کار اشاره دارد. توجه به مولفه‌های پر کاربرد استخراج شده از اسناد خارجی و داخلی می‌تواند سیاستگذاران و برنامه‌ریزان آموزشی را در جهت تقویت محتوای مهارت‌های عمومی لازم در دوره‌ها و برنامه‌های درسی و دانشجویان را برای ورود به بازار کار هدایت بکند. از مهم‌ترین مولفه‌های مستخرج از سطح دو الگوی بدست آمده می‌توان به مهارت‌های تجربه کاری موفق، ایجاد همکاری در کارهای تیمی، توانایی ارتباطات میان‌فردی، برنامه‌ریزی متناسب با حرفه مورد نظر، خلاقیت، تعامل اجتماعی، خودکارآمدی در محیط کار، تشخیص فرصت، ابتکار عمل و حل مسئله و سازماندهی امور مربوط به کسب‌وکار توجه داشت. دانشجوی مقطع آموزش عالی برای کسب مهارت در سطح دو الگوی بومی باید فرصت یادگیری این توانایی‌ها را در محیط دانشگاه، چه به صوت دوره‌های آموزشی که توسط مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها برگزار می‌شود و یا اینکه در سرفصل مصوب دانشگاه قرار دارد، را داشته باشد.

آموزش مهارت‌های سطح ۳، جهت توانمندسازی شغلی و کسب مهارت تخصصی دانشگاهی برای دانشجویان آموزش عالی است که این مهارت‌ها از الگوی بومی آموزش کارآفرینی پژوهش استخراج شده است و شامل مولفه‌های پرتکرار و کاربردی می‌باشد. از مهم‌ترین و پرتکرارترین مولفه‌های ضروری، مولفه‌های آموزش تدوین طرح کسب‌وکار مرتبط با رشته تحصیلی، برنامه‌ریزی برای تدارک فعالیت‌های فوق‌برنامه، شرکت در کارگاه‌های آموزشی، کارآموزی در زمینه کارآفرینی، امکان‌پذیری ایده کارآفرینی، یادگیری از طریق مشارکت در تیم و گروه تخصصی، ایجاد رقابت‌های یادگیری در دانشجویان را می‌توان در دوره‌های آموزشی مصوب دانشگاه و همچنین در محتوای برنامه درسی دانشگاهی و همچنین دوره‌هایی که توسط مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها برگزار می‌شود، گنجانند.

این نوع مهارت‌ها بیشتر دانشی و معطوف به رشته خاص علمی است. اینگونه در نظر گرفته می‌شود که دانشجو علاوه بر در فرا گرفتن دروس نظری، در راستای عملی کردن این آموزش‌ها و به کارگیری نرم افزارهای رشته تخصصی اقدام می‌نماید. بنابراین با توجه به خروجی

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

و نتایج حاصل از الگوی بومی ایرانی، برای اینکه بتوان در هر سه سطح بهترین خدمات و آموزش مهارت‌ها را به دانشجویان ارائه نمود، باید بتوان دانشگاه‌ها را جهت توسعه و سازماندهی دوره‌های مهارت‌افزایی همراه نمود که برخی از این برنامه‌ها، درحوزه توسعه دوره‌های آموزشی متناسب با فناوری شامل: شناسایی حوزه فناوری، استفاده بهینه از فضای مجازی برای کارآفرینی و ایده پردازی، بررسی راه‌حل‌های خلاقانه در ترویج محصول کسب‌وکار در بازار می‌باشد.

درحوزه توسعه دوره‌های آموزشی، ارتباط با سرمایه‌گذار شامل: آشنایی با روند جذب سرمایه‌گذار، ایجاد حمایت‌های معنوی، ایجاد ارتباطات حرفه‌ها با شبکه سرمایه‌گذاران، ایجاد زیرساخت‌های لازم برای ارائه آموزش‌های مهارتی به دانشجویان متناسب با صنایع استانی توسط اعضای هیأت علمی، طرح ایجاد زیرساخت لازم برای اشتغال پذیری و مهارت‌افزایی دانشجویان و علاقه‌مندان با ایجاد جنبه‌هایی از برنامه‌های درسی متناسب با کارآفرینی و مهارت‌آموزی با مشارکت اعضای هیأت علمی، ایجاد زمینه‌های مناسب برای آموزش دانش تخصصی در یک زمینه خاص برای دانشجویان و افزایش دانش عملی، تلاش در ترویج اشتغال‌زایی و کارآفرینی به عنوان یک فلسفه زندگی در دانشگاه، دانشجویان و اساتید، ترغیب و مشارکت اعضای هیأت علمی، دانشجویان، پژوهشگران در فرایند تاسیس شرکت، برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌آموزی تخصصی توسط نمایندگان صنایع برای دانشجویان متناسب با رشته تحصیلی و بازدید از صنایع مربوطه، سوق دادن فعالیت‌های تیم‌های پژوهشی به مرکز نوآوری و فناوری دانشگاه و رصد وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان توسط مرکز دانش‌آموختگان دانشگاه لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

در ارتباط با پیوند الگوی بومی ایرانی با حوزه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در دانشگاه جهت عملیاتی کردن الگوی بومی، می‌توان بازنگری در آموزش‌های درسی و انطباق آن با مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان جهت اشتغال، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و دانش‌محور، تعریف موضوع پایان‌نامه‌ها بر مبنای نیازهای صنعت، سوق دادن فعالیت‌های تیم‌های پژوهشی به مرکز نوآوری و فناوری دانشگاه و ترغیب و مشارکت اعضای هیأت علمی، دانشجویان و پژوهشگران در فرایند تاسیس شرکت‌های دانش‌بنیان تلاش نمود.

منابع:

- احمد پور داریانی، محمود. (۱۳۸۱). کارآفرینی، تعاریف، نظریات و الگوها. تهران: شرکت پردیس.
- امیر ارجمندی، سیده زهرا (۱۳۹۸). مهارت افزایی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی، معاونت پژوهش و فناوری، دفتر ارتباط با جامعه و صنعت، آذر ۱۳۹۸، ص ۲۳.
- بازرگان، عباس و جعفرزاده، مرتضی. (۱۳۸۳). تحلیل عوامل موثر در کارآفرینی دانش آموختگان دانشگاه تهران. فرهنگ مدیریت. سال دوم، شماره هفتم. صص (۲۵۴-۲۰۵).
- ذبیحی، محمد رضا، مقدسی، علیرضا (۱۳۸۵)، کارآفرینی از تئوری تا عمل. مشهد: جهان فردا
- شرفی، محمد، و مقدم، مینا و مذبوحی، سعید. (۱۳۹۰). برنامه درسی آموزش کارآفرینی: هدف، محتوا، روش تدریس و شیوه ارزشیابی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۱ (۳)، ۱۳۰-۹۷.
- صفری، سعید، و سمیع زاده، مهدی (۱۳۹۱). نیاز سنجی آموزش دانش و مهارت کارآفرینی در رشته های علوم انسانی. فصلنامه فناوری آموزش، ۷ (۱)، ۱۵-۲.
- ملکی پور، احمد، و حکیم زاده، رضوان، و دهقانی، مرضیه، و زالی، محمد رضا (۱۳۹۸). کاوشی پدیدارشناسانه در تعیین شایستگی های کارآفرینان دانش آموخته در قلمرو رشته های علوم اجتماعی و رفتاری. مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱ (۱۷)، ۱۸۲-۱۶۳.

Abdullah, A. (2020). A Survey of Entrepreneurship Education at University level in Bangladesh, *entrepreneurship review*, 1(1), 52-69

Alharbi, J., Almahdi, H., & Mosbah, A. (2018). The impact of entrepreneurship education programs (EEPs) on the entrepreneurial attitudes among higher education students. *International Journal of Management, Economics and Social Sciences*, 7(3), 245-271.

Adejimola, A. S., & Olufunmilayo, T. O. (2009). Spinning off an entrepreneurship culture among Nigerian University Students: Prospects and challenges. *African journal of business management*, 3(3), 080-088.

Boahemaah, L., Xin, L., Dogbe, C. S. K., & Pomegbe, W. W. K. (2020). The Impact of Entrepreneurship Education on the Entrepreneurial Intention of Students in Tertiary Institutions. *International Journal of Management, Accounting and Economics*, 7(4), 180-212.

Betáková, J., Havierníková, K., Okręglicka, M., Mynarzova, M., & Magda, R. (2020). The role of universities in supporting entrepreneurial intentions of students toward sustainable entrepreneurship.

Barba-Sánchez, V., & Atienza-Sahuquillo, C. (2018). Entrepreneurial intention among engineering students: The role of entrepreneurship education. *European Research on Management and Business Economics*, 24(1), 53-61.

Blenker, P., Dreisler, P., Faergemann, H. M., & Kjeldsen, J. (2013). A framework for developing entrepreneurship education in a university context. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 5(1), 45-63.

Bosma, N., Acs Z., Autio E., Coduras A., & Levie J. (2008). *Globlentrepreneurship monitor*, (executive report). Retrieved from <http://www.gemconsortium.org>.

Boyle, T. J. (2007). A new model of entrepreneurship education: implications for Central and Eastern European universities. *Industry and Higher Education*, 21(1), 9-19.

Braun, V. & Clarke, V. (2006), "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101.

Boyatzis, R. E. (1998), *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*, Sage.

Chen, Q., Li, X., Wang, J., Liu, K., & Li, L. (2020). Psychological perception-based analysis on the influence of entrepreneurship education on entrepreneurial intention. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(1), 117

Čapienė, A., & Ragauskaitė, A. (2017). Entrepreneurship education at university: innovative models and current trends. *Research for rural development*, 2, 284-291.

Creswell, J. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). London, England: Sage Publications.

cooper, H, Hedges, L, V., Jeffreycy, G., V.,(2009). *The Handbook of Research synthesis and Meta-Analysis*, Second Edition, ISBN: 978-0-87154-163-5.

Daidsen, H. M., & Klitø, N. (2014). *Models for developing and planning entrepreneurial education*.

Fayolle, A. (2018). *Personal views on the future of entrepreneurship education*. In *A research agenda for entrepreneurship education*. Edward Elgar Publishing.

Fayolle, A. (Ed.). (2007). Handbook of research in entrepreneurship education: A general perspective (Vol. 1). Edward Elgar Publishing.

Fernández-Pérez, V., Montes-Merino, A., Rodríguez-Ariza, L., & Galicia, P. E. A. (2019). Emotional competencies and cognitive antecedents in shaping student's entrepreneurial intention: the moderating role of entrepreneurship education. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(1), 281-305.

Hasan, M., Walenta, A. S., Tahir, J., & Haeruddin, M. I. M. (2020). Entrepreneurship education, intention, and self efficacy: an examination of knowledge transfer within family businesses. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 526.

Huda, K. N. (2020). Towards Developing a Pro-Entrepreneurship Internship Program: An Appraisal of Southern University Model. *Shanlax International Journal of Education*, 8(3), 10-18.

Hou, F., Su, Y., Lu, M., & Qi, M. (2019). Model of the entrepreneurial intention of university students in the Pearl River Delta of China. *Frontiers in psychology*, 10, 916.

Huang-Saad, A., & Celis, S. (2017). How student characteristics shape engineering pathways to entrepreneurship education. *International Journal of Engineering Education*, 33(2), 527-537.

Hytti, U., & O'Gorman, C. (2004). What is "enterprise education"? An analysis of the objectives and methods of enterprise education programmes in four European countries. *Education+ training*.

Hynes, B. (1996). Entrepreneurship education and training-introducing entrepreneurship into non business disciplines. *Journal of European industrial training*.

Ismail, A. B. (2017). We are different: a case study of entrepreneurship education in Malaysia (Doctoral dissertation, Queensland University of Technology).

Iwu, C. G., Opute, P. A., Nchu, R., Eresia-Eke, C., Tengeh, R. K., Jaiyeoba, O., & Aliyu, O. A. (2019). Entrepreneurship education, curriculum and lecturer-competency as antecedents of student entrepreneurial intention. *The International Journal of Management Education*, 100295.

Jones, S. A., Denslow, D., Janssen, F., Knyphausen-Aufseß, D., Llopis, J., Shinnar, R. S., & Toney, B. (2008). Teaching international entrepreneurship

through student exchange: observations, obstacles and recommendations. *Journal of Entrepreneurship Education*, 11, 99-115.

Karim, M. S. A. (2016). Entrepreneurship education in an engineering curriculum. *Procedia Economics and Finance*, 35, 379-387.

King, N., & Horrocks, C. (2010). *Interviews in qualitative research*, London. Sage.

Kyrö, P. (2018). The conceptual contribution of education to research on entrepreneurship education. In *A research agenda for entrepreneurship education*. Edward Elgar Publishing.

Liu, M., Xu, S., & Gu, J. (2017). Research on "STI+" Model in College Entrepreneurship Education. *Journal of Education and Practice*, 8(14), 126-131.

Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174.

Mahmoud Ahmad, M., Abubakar, S. G., Yousif Aftan, A., & Ali Iliyasu, A. (2020). Assessment of entrepreneurship education on the relationship between attitude, subjective norms, perceived behavioural control and entrepreneurial intention.

Murphy, P. J., Hood, A. C., & Wu, J. (2019). The heptalogical model of entrepreneurship. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*, 2(3), 188-213.

McMullan, W. E., & Cahoon, A. (1979). Integrating abstract conceptualizing with experiential learning. *Academy of Management Review*, 4(3), 453-458.

McMullan, W. E., and W. A. Long (1987). "Entrepreneurship Education in the Nineties." *Journal of Business Venturing* 2(3): 261-275.

Moraes, G. H. S. M. D., Iizuka, E. S., & Pedro, M. (2018). Effects of entrepreneurial characteristics and university environment on entrepreneurial intention. *Revista de Administração Contemporânea*, 22(2), 226-248.

Moica, S., Socaciu, T., & Rădulescu, E. (2012). Model innovation system for economical development using entrepreneurship education. *Procedia Economics and Finance*, 3, 521-526.

Ndofirepi, T. M. (2020). Relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial goal intentions: psychological traits as mediators. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 9(1), 2.

Nguyen, A. T., Do, T. H. H., Vu, T. B. T., Dang, K. A., & Nguyen, H. L. (2019). Factors affecting entrepreneurial intentions among youths in Vietnam. *Children and Youth Services Review*, 99, 186-193.

NIRAS, F., & Pöyry, E. C. O. N. (2008). Survey of entrepreneurship in higher education in Europe. European Commission, Directorate-General for Enterprise and Industry. Pittaway, L. and J. Cope (2007), 'Entrepreneurship education', *International Small Business Journal*, 25(5), 479-510.

Othman, N. H., Othman, N., & Juhdi, N. H. (2020). ENTREPRENEURSHIP EDUCATION AND BUSINESS OPPORTUNITY EXPLOITATION: POSITIVE EMOTION AS MEDIATOR. *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, 39(2), 370-381.

Purwana, D., & Widyastuti, U. (2017). Does Entrepreneurial University Support Entrepreneurship Education?. *Asian Journal of Social Sciences and Management Studies*, 4(2), 70-75.

Prochazkova, P. T. (2015). Various perspectives on entrepreneurship education: Emerging trends in entrepreneurship support. *Trendy V Podnikani-Business Trends*, 2, 28-36.

Penaluna, A., & Penaluna, K. (2015). Thematic paper on entrepreneurial education in practice. Part 2. building motivation and competencies.

Quality Assurance Agency for Higher Education. (2012). Enterprise and entrepreneurship education: guidance for UK higher education providers. Gloucester: QAA.

Raza, M., Alyoussef, I., Dahri, A., Polyakova, A., Alshebami, A., & Thomran, M. (2021). Effectiveness of entrepreneurship quality education in higher educational institutions: A mediating effect of entrepreneurial training. *Management Science Letters*, 11(4), 1221-1230.

Ras, P., & Pretorius, M. (2007). An entrepreneurial education model for the Namibian Higher Education system. *Professional Accountant*, 7(1), 327-336.

Streeter, S. A., & McBurney, D. H. (2003). Waist-hip ratio and attractiveness: New evidence and a critique of "a critical test". *Evolution and Human behavior*, 24(2), 88-98.

Wei, X., Liu, X., & Sha, J. (2019). How does the entrepreneurship education influence the students' innovation? Testing on the multiple mediation model. *Frontiers in psychology*, 10, 1557.

شناسایی و بررسی الگوهای خارجی آموزش کارآفرینی در...

Zotov, V., Frolova, N., Prasolov, V., & Kintonova, A. (2020). Case Study: An Effective Technology of Modern Entrepreneurship Education. *Journal of Entrepreneurship Education*, 23(1), 1-13.

Zeynivandnezhad, F., & Bates, R. (2018). Explicating mathematical thinking in differential equations using a computer algebra system. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 49(5), 680-704.

Zhang, Y., & Wildemuth, B. M. (2009). Qualitative analysis of content. Applications of social research methods to questions in information and library science, 308, 319.

